

מַגִּילַת

איכה

➤ פרק א ➤

איכה ישבה בְּדָד הָעִיר רַבְתִּי עִם, הִיְתָה כְּאֶלְמִנָּה?! רַבְתִּי בְּגוֹיִם, שָׂרְתִי בַּמְּדִינֹת – הִיְתָה לְמַס? בְּכֹו תִבְכֶּה בְּלִילָה, וְדַמְעָתָה עַל לְחִיָּהּ, אֵינן לָהּ מִנְחָם מִכָּל אֹהֲבֵיהָ. כָּל רַעִיָּה בְּגָדוּ בָּהּ, הָיוּ לָהּ לְאִיְבִים. גָּלְתָה יְהוּדָה מֵעֲנִי וּמֵרַב עֲבָדָהּ, הִיא יְשֻׁבָה בְּגוֹיִם לֹא מִצָּאָה מְנוּחַ. כָּל רֹדְפֵיהָ הִשִּׁיגוּהָ בֵּין הַמְּצָרִים.

דְּרָכֵי צִיּוֹן אֲבֵלוֹת מִבְּלִי בְּאֵי מוֹעֵד, כָּל שְׁעָרֶיהָ שׁוֹמְמִין כַּהֲנִיָּה נֶאֱנָחִים. בְּתוֹלְתֶיהָ נֹוּגוֹת וְהִיא מֵר לָהּ. הָיוּ צָרִיָּה לְרֹאשׁ, אִיְבִיָּה שָׁלוּ, כִּי יְהוּה הוֹגָה עַל רַב פְּשָׁעֶיהָ. עוֹלָלֶיהָ הִלְכוּ שָׁבִי לִפְנֵי צָה וַיֵּצֵא מִבֵּית צִיּוֹן כָּל הַדְּרָה. הָיוּ שָׂרִיָּה כְּאֵילִים לֹא מִצָּאוּ מִרְעָה, וַיִּלְכוּ בְּלֹא כֹחַ לִפְנֵי רוֹדֵף. זָכְרָה יְרוּשָׁלַם יְמֵי עֲנִיָּה וּמְרֹדֶיהָ, כָּל מַחְמַדֶּיהָ אֲשֶׁר הָיוּ מִימֵי קֶדֶם. בְּנִפְל עֲמָה בְּיַד צָר וְאֵין עוֹזֵר לָהּ, רְאוּהָ צָרִים שָׁחֲקוּ עַל מִשְׁבַּתָּהּ.

חֲטָא חֲטָאָה יְרוּשָׁלַם, עַל כֵּן לְנִידָה הִיְתָה. כָּל מִכְבְּדֶיהָ הִזְלוּהָ כִּי רָאוּ עֲרוֹתָהּ, גַּם הִיא נֶאֱנָחָה וַתִּשָׁב אַחֹור. טְמֵאָתָה בְּשׁוֹלֵיָה, לֹא זָכְרָה אַחֲרִיתָהּ וַתִּרְדּוּ פְּלֵאִים, אֵינן מִנְחָם לָהּ. רְאֵה יְהוּה אֶת עֲנִיָּי, כִּי הִגְדִּיל אוֹיְבִי. יָדוּ פָּרַשׁ צָר עַל כָּל מַחְמַדֶּיהָ, כִּי רְאָתָה גוֹיִם בָּאוּ מִקְדָּשָׁה – אֲשֶׁר צוֹיְתָהּ: לֹא יָבֹאוּ בְּקֶהֱל לָהּ. כָּל עֲמָה נֶאֱנָחִים מִבְּקָשִׁים לָחֵם, נִתְּנוּ מַחְמַדֶּיהֶם בְּאֶכָל לְהַשִּׁיב נַפְשׁ. רְאֵה יְהוּה וְהַבִּיטָה כִּי הִיְתִי זוֹלָלָהּ.

לֹא אֲלִיכֶם כָּל עֲבָרֵי דְרָף! הַבִּיטוּ וּרְאוּ אִם יֵשׁ מִכְּאוֹב כְּמִכְּאֹבִי, אֲשֶׁר עוֹלַל לִי, אֲשֶׁר הוֹגָה יְהוּה בְּיוֹם חֲרוֹן אַפּוֹ. מִמְרוֹם שָׁלַח אֵשׁ בְּעֲצָמֹתַי וַיִּרְדְּנָה, פָּרַשׁ רֶשֶׁת לְרַגְלִי, הִשִּׁיבֵנִי אַחֹור, נִתְּנֵנִי שְׂמֹמָה כָּל הַיּוֹם דָּוָה. נִשְׁקַד עַל פְּשָׁעֵי בִידוֹ, יִשְׁתַּרְגוּ עֵלוֹ עַל צְנֹאָרִי, הַכְּשִׁיל כַּחֲזִי. נִתְּנֵנִי אֲדָנִי בְּיַדִּי לֹא אוֹכַל קוֹם. סָלָה כָּל אֲבִירִי, אֲדָנִי, בְּקֶרְבִּי. קָרָא עָלַי מוֹעֵד לְשֹׁבֵר בַּחוּרִי. גַּת דְּרָף אֲדָנִי לְבַתוֹלַת בֵּית יְהוּדָה.

על אלה אני בוכיה, עיני עיני ירדה מים, כי רחוק מפני מנחם, משיב נפשי. היו בני שוממים, כי גבר אויב. פרשה ציון בדיקה, אין מנחם לה, צנה יהוה ליעקב סביביו צריו. היתה ירושלים לנדה ביניהם.

צדיק הוא יהוה כי פיהו מריתי. שמעו נא כל העמים וראו מכאבי, בתולתי ובחנרי הלכו בשבי! קראתי למאהבי – המה רמוני! כהני וזקני בעיר גועו, כי בקשו אכל למו וישבו את נפשם. ראה יהוה כי צר לי, מעי חמרמרו, נהפך לבי בקרבי כי מרו מריתי. מחוץ שכלה חרב, בבית פמות. שמעו כי נאנחה אני, אין מנחם לי, כל איבי שמעו רעתי – ששו, כי אתה עשיתי. הבאת יום קראת ויהיו כמוני. תבא כל רעתם לפניך ועולל למו, כאשר עוללת לי על כל פשעי. כי רבות אנחתי ולבי דני.

← פרק ב →

איכה יעיב באפו, אדני, את בת ציון. השליך משמים ארץ תפארת ישראל, ולא זכר הדם רגליו ביום אפוי! בלע אדני – ולא חמל – את כל נאות יעקב, הרס בעברתו מבצרי בת יהודה. הגיע לארץ, חלל ממלכה ושריה. גדע בחרי אף כל קרן ישראל, השיב אחר ימינו מפני אויב, ויבער ביעקב כאשר להבה אכלה סביב. דרך קשתו כאויב, נצב ימינו כצה, ויהרג כל מחמדי עין. באהל בת ציון שפך כאשר חמתו. היה אדני כאויב, בלע ישראל, בלע כל ארמונותיה, שחת מבצרי. וירב בבת יהודה תאניה ואניה.

ויחמס כגן שכו, שחת מועדו, שפח יהוה בציון מועד ושבת. וינאץ בזעם אפוי מלך וכהן. זנח אדני מזבחו, נאר מקדשו, הסגיר ביד אויב חומת ארמונותיה. קול נתנו בבית יהוה כיום מועד. חשב יהוה להשחית חומת בת ציון, נטה קו, לא השיב ידו מבלע. ויאבל חל וחומה, יחדו אמללו. טבעו בארץ שעריה, אבד ושבר בריחיה. מלכה ושריה בגוים אין תורה, גם נביאיה לא מצאו חזון מיהוה.

ישבו לארץ ידמו זקני בת ציון, העלו עפר על ראשם, חגרו שקים. הורידו לארץ ראשן בתולת ירושלים. פלו בדמעות עיני, חמרמרו מעי, נשפך לארץ כבדי על

שָׁבַר בַּת עַמִּי. בַּעֲטָף עוֹלָל וַיּוֹנֵק בְּרַחֲבוֹת קַרְיָהּ. לְאַמּוֹתֶם יֹאמְרוּ: אֵיךְ דָּגַן וַיִּזֶן?
בְּהִתְעַטֵּפֶם כְּחָלָל בְּרַחֲבוֹת עִיר, בְּהִשְׁתַּפֵּף נַפְשָׁם אֶל חֵיק אַמּוֹתֶם.

מָה אַעֲיִדָה, מָה אֲדַמּוּה לָךְ הַבַּת יְרוּשָׁלַם? מָה אֲשׁוּה לָךְ וְאַנְחִמְךָ בְּתוֹלַת בַּת צִיּוֹן? כִּי
גָדוֹל כַּיִם שְׁבַרְךָ מִי יִרְפָּא לָךְ? נְבִיאֶיךָ חֲזוּ לָךְ שְׂוֹא וְתַפֵּל, וְלֹא גָלוּ עַל עוֹנֶיךָ לְהַשְׁיֵב
שְׁבוֹתֶךָ. וַיַּחֲזוּ לָךְ מִשְׂאוֹת שְׂוֹא וּמַדּוּחִים.

סָפְקוּ עֲלֵיךָ כַּפִּים כָּל עַבְרֵי דָרְךָ שָׁרְקוּ וַיִּנְעוּ רֹאשָׁם עַל בַּת יְרוּשָׁלַם: הַזֹּאת הָעִיר
שִׁיאֲמָרוּ כְּלִילַת יָפִי, מְשׁוֹשׁ לְכָל הָאָרֶץ?! פָּצוּ עֲלֵיךָ פִּיהֶם כָּל אוֹיְבֶיךָ שָׁרְקוּ וַיַּחֲרְקוּ
שׁוֹן, אָמְרוּ: בִּלְעֲנֹנוּ! אַךְ זֶה הַיּוֹם שִׁקְוִינָהוּ, מְצַאנּוּ רְאִינוּ! עֲשֵׂה יְהוָה אֲשֶׁר זָמַם, בְּצַע
אֲמָרְתוֹ אֲשֶׁר צָוָה מִימֵי קֶדֶם, הֲרַס וְלֹא חָמַל. וַיִּשְׁמַח עֲלֵיךָ אוֹיֵב, הַרִים קֶרֶן צָרֶיךָ.

צַעַק לָבָם אֶל אֲדָנָי: חוֹמַת בַּת צִיּוֹן, הוֹרִידִי כִנְחָל דְּמַעָה יוֹמָם וְלַיְלָה, אֵל תִּתְּנֵי פּוֹגַת
לָךְ, אֵל תִּדְּם בַּת עֵינֶיךָ! קוֹמִי, רִנֵּי בְלִילָה לְרֹאשׁ אֲשַׁמְרוֹת, שִׁפְכִי כַמִּים לְבָךְ נִכַח פְּנֵי
אֲדָנָי! שְׂאִי אֶלְיוֹ כַּפֶּיךָ, עַל נֶפֶשׁ עוֹלְלֶיךָ הַעֲטוּפִים בְּרַעֲב בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת.

רְאֵה יְהוָה וְהִבִּיטָה לְמִי עוֹלְלֶתָ כֹּה! אִם תִּאֲכַלְנָה נְשִׁים פְּרִים עַלְלֵי טַפְחִים, אִם
יִהְרַג בְּמִקְדָּשׁ אֲדָנָי כֹּהֵן וְנָבִיא. שִׁכְבוּ לְאָרֶץ חוּצוֹת נַעַר וְזָקֵן, בְּתוֹלַתִּי וּבַחֲוָרֵי נֶפְלוּ
בְּחָרֵב. הֲרַגְתָּ בַּיּוֹם אֶפְסָה טַבְחָתָהּ, לֹא חָמַלְתָּ. תִּקְרָא כִּיּוֹם מוֹעֵד מְגוּרֵי מַסָּבִיב, וְלֹא
הָיָה בַּיּוֹם אֶף יְהוָה פְּלִיט וְשָׂרִיד. אֲשֶׁר טַפְחָתִי וְרַבִּיתִי אִיבִי כָלָם.

➔ פָּרְק ג' ➔

אֲנִי הַגָּבֵר רְאֵה עֲנִי בְּשִׁבְט עֵבְרָתוֹ. אוֹתִי נִהַג וַיִּלְךְ חֲשֹׁךְ וְלֹא אוֹר. אַךְ בִּי יָשָׁב, יִהְפֹּךְ יָדוֹ
כָּל הַיּוֹם. בִּלְהָ בְשָׂרִי וְעוֹרִי, שִׁבַּר עֲצָמוֹתַי. בָּנָה עָלַי וַיִּקַּף רֹאשׁ וּתְלָאָהּ. בְּמַחְשָׁפִים
הוֹשִׁיבֵנִי כְּמַתִּי עוֹלָם. גָּדַר בְּעַדִּי וְלֹא אֲצֵא, הִכְבִּיד נַחֲשָׁתִי. גַּם כִּי אֲזַעַק וְאֲשׁוּעַ –
שָׁתַם תִּפְלָתִי. גָּדַר דְּרָכֵי בְּגִזִּית, נְתִיבַתִּי עוֹנָה. דַּב אַרְבַּ הוּא לִי, אָרִי בְּמַסְתָּרִים. דְּרָכֵי
סוֹרֵר וַיִּפְשַׁחֲנִי, שָׁמַנִּי שָׁמַם. דָּרַךְ קִשְׁתּוֹ וַיִּצְיַבֵנִי כַּמַּטְרָא לַחֲזֵן. הִבִּיא בְּכִלְיוֹתַי בְּנֵי
אֲשַׁפְתּוֹ.

הייתי שחק לְכָל עַמִּי, נְגִינְתָם כָּל הַיּוֹם. הַשְּׁבִיעֵנִי בְמִרוֹרִים, הַרְוֵנִי לַעֲנָה. וַיִּגְרַס בְּחֶצֶץ שָׁנִי, הַכְּפִישֵׁנִי בְּאֶפֶר. וַתִּזְנַח מִשְׁלוֹם נַפְשִׁי, נְשִׁיתִי טוֹבָה. וְאָמַר: אֲבַד נִצְחִי וַתּוֹחַלְתִּי מִיְהוָה! זָכַר עֲנִי וּמְרוֹדֵי, לַעֲנָה וְרֹאשׁ. זָכוֹר תִּזְכּוֹר וַתְּשׁוּחַ עָלַי נַפְשִׁי. זֹאת אָשִׁיב אֶל לְבִי, עַל כֵּן אוֹחִיל: חֲסֵדֵי יְהוָה כִּי לֹא תִמְנַנּוּ, כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו. חֲדָשִׁים לְבַקְרִים רַבָּה אֶמְוִנְתָּהּ חֲלָקֵי יְהוָה, אֶמְרָה נַפְשִׁי, עַל כֵּן אוֹחִיל לוֹ. טוֹב יְהוָה לְקַוּוֹ, לְנַפֵּשׁ תִּדְרָשֶׁנּוּ. טוֹב וַיַּחֲלִל וְדוֹמָם לַתְּשׁוּעַת יְהוָה. טוֹב לְגָבֵר כִּי יִשָּׂא עַל בְּנֵעוּרָיו. יֵשֶׁב בְּדָד וַיִּדָּם כִּי נָטַל עָלָיו. יִתֵּן בְּעַפְרָ פִּיהוּ, אוֹלֵי יֵשׁ תִּקְוָה. יִתֵּן לְמַכְהוֹ לְחִי, יִשְׁבַּע בְּחֶרֶף.

כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם אֲדָנִי. כִּי אִם הוֹגָה וְרַחַם כָּרַב חֲסֵדָיו. כִּי לֹא עָנָה מְלֶבֶד, וַיִּגָּה בְנֵי אִישׁ. לְדַכָּא תַחַת רַגְלָיו כָּל אֲסִירֵי אֶרֶץ. לְהַטּוֹת מִשְׁפֵּט גָּבֵר נִגְדַת פְּנֵי עֲלִיוֹן. לַעֲנֹת אָדָם בְּרִיבוֹ, אֲדָנִי לֹא רָאָה. מִי זֶה אָמַר וַתְּהִי? אֲדָנִי לֹא צָוָה. מִפִּי עֲלִיוֹן לֹא תִצָּא הָרַעוּת וְהַטּוֹב. מַה יִּתְאוּנֶן אָדָם חִי? גָּבֵר עַל חֲטָאָיו! נַחֲפָשָׁה דְרַכֵּינוּ וְנַחֲקֶרְהָ וְנִשְׁוֹבָה עַד יְהוָה. נִשָּׂא לְבַבְנוּ אֶל כְּפָיִם, אֶל אֵל בְּשָׁמַיִם.

נַחֲנוּ כְּשִׁעֲנוּ וּמְרִינוּ, אֶתְהָ לֹא סִלַּחְתָּ. סִכַּתְהָ בְּאֶף וַתִּרְדָּפֵנוּ, הֲרַגְתָּ, לֹא חִמַּלְתָּ. סִכּוֹתָהּ בְּעֵנֵן לָךְ מִעֲבוֹר תִּפְלָה. סָחִי וּמֵאוֹס תִּשְׁיַמְנוּ בְּקֶרֶב הַעַמִּים. פְּצוּ עָלֵינוּ פִּיָּהֶם כָּל אֲיָבֵינוּ. פַּחַד וּפַחַת הָיָה לָנוּ, הַשֵּׂאת וְהַשְׁבָּה. פְּלָגֵי מַיִם תִּרְדַּד עֵינַי עַל שֶׁבֶר בַּת עַמִּי. עֵינַי נִגָּרָה וְלֹא תִדְמָה, מֵאֵין הַפְּגוּת. עַד יִשְׁקִיף וַיִּרְא יְהוָה מִשָּׁמַיִם. עֵינַי עוֹלָלָה לְנַפְשִׁי מִכָּל בְּנוֹת עִירֵי.

צוֹד צְדוֹנִי כְּצַפּוֹר אֲיָבֵי חַנָּם. צָמְתוּ בְבוֹר חַיִּי, וַיִּדּוּ אָבֶן בִּי. צַפּוּ מַיִם עַל רֹאשִׁי, אֶמְרָתִי: נִגְזַרְתִּי. קָרָאתִי שְׁמוֹךְ יְהוָה מִבוֹר תַּחֲתִיּוֹת. קוֹלֵי שְׁמֵעֶתָ, אֵל תַּעֲלֵם אֲזַנְךָ לְרוֹחַתִּי, לְשׁוֹעֶתִי. קִרְבַּת בְּיוֹם אֶקְרָאָהּ, אֶמְרָתִי: אֵל תִּירָא. רַבַּת אֲדָנִי רִיבֵי נַפְשִׁי, גָּאֵלְתָּ חַיִּי. רָאִיתָה יְהוָה עֲנִיתִי, שְׁכַטָּה מִשְׁפָּטִי. רָאִיתָה כָּל נִקְמָתָם, כָּל מַחֲשַׁבְתָּם לִי. שְׁמַעֲתָ חֶרְפָּתָם יְהוָה, כָּל מַחֲשַׁבְתָּם עָלַי. שִׁפְתֵי קָמִי וְהִגִּינוּ עָלַי כָּל הַיּוֹם. שִׁבְתָּם וְקִמְוֹתָם הַבִּיטָה, אֲנִי מִנְּגִינְתָם. תִּשָּׁיב לָהֶם גְּמוּלָה, יְהוָה, כְּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם. תִּתֵּן לָהֶם מִגַּנַּת לֵב, תִּתְּלַחֲתָהּ לָהֶם. תִּרְדָּף בְּאֶף וַתִּשְׁמִידֵם מִתַּחַת שָׁמַיִם יְהוָה.

➤ פרק ד ➤

איכה יועם זהב, ישנא הפתם הטוב, תשתפכנה אבני קדש בראש כל חוצות! בני ציון היקרים המסלאים בפז – איכה נחשבו לנבלי חרש, מעשה ידי יוצר?!

גם תנים חלצו שד, היניקו גוריהן. בת עמי לאכזה, פיענים במדבר. דבק לשון יונק אל חכו בצמא, עוללים שאלו לחם, פרש אין להם. האכלים למעדינים – נשמו בחוצות, האמנים עלי תולע – חבקו אשפתות. ויגדל עון בת עמי מחטאת סדם, ההפוכה כמו רגע ולא חלו בה ידים.

זכו נזיריה משלג, צחו מחלב, אדמו עצם מפנינים, ספיר גזרתם. חשך משחור תארם, לא נכרו בחוצות. צפד עורם על עצמם, יבש היה כעץ. טובים היו חללי חרב מחללי רעב, שהם יזובו מדקרים מתנובת שדי. ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן, היו לברות למו בשבר בת עמי. כלה יהוה את חמתו, שפך חרון אפו. ויצת אש בציון, ותאכל יסודתיה. לא האמינו מלכי ארץ, כל ישבי תבל, כי יבא צר ואויב בשערי ירושלים.

מחטאת נביאיה, עונות כהניה, השפכים בקרבה דם צדיקים. נעו עורים בחוצות, נגאלו בדם, בלא יוכלו יגעו בלבשיהם. 'סורו טמא!' קראו למו, 'סורו סורו אל תגעו, כי נצו גם נעו'. אמרו בגוים: לא יוסיפו לגור. פני יהוה חלקם, לא יוסיף להביטם. פני כהנים לא נשאו, וזקנים לא חננו. עודינו תכלינה עינינו, אל עזרתנו הבל. בצפיתנו צפינו אל גוי לא יושע. צדו צעדינו מלכת ברחבתינו, קרב קצינו, מלאו ימינו כי בא קצינו. קלים היו רדפינו מנשרי שמים, על ההרים דלקנו, במדבר ארבו לנו. רוח אפינו – משיח יהוה – נלכד בשחיתותם, אשר אמרנו: בצלו נחיה בגוים.

שישי ושמיחי בת אדום, יושבת בארץ עוי. גם עליך תעבר כוס, תשכרי ותתערי. תם עונך בת ציון, לא יוסיף להגלותה. פקד עונך בת אדום, גלה על חטאתיה.

❖ פרק ה ❖

זְכוֹר יְהוָה מִה הָיָה לָנוּ, הַבִּיטָה וּרְאֵה אֶת חַרְפְּתָנוּ! נַחֲלֵתָנוּ נִהְפְּכָה לְזָרִים, בְּתֵינּוּ לְנִכְרִים. יְתוּמִים הָיִינוּ וְאִין אָב, אִמֹתֵינוּ כְּאִלְמָנוֹת. מִיָּמֵינוּ בְּכֶסֶף שְׁתִּינוּ, עֲצִינוּ בְּמַחִיר יָבֵאוּ. עַל צוֹאֲרָנוּ נִרְדְּפָנוּ, יִגְעֲנוּ וְלֹא הוֹנַח לָנוּ. מְצָרִים נָתַנוּ יָד, אֲשׁוּר לְשִׁבְעַ לְחָם. אֲבֹתֵינוּ חָטְאוּ וְאִינָם, וְאֲנַחְנוּ עֲוֹנֹתֵיהֶם סָבְלָנוּ. עֲבָדִים מְשָׁלוּ בָנוּ, פָּרַק אִין מִיָּדָם. בְּנִפְשָׁנוּ נָבִיא לְחַמּוֹנוּ, מִפְּנֵי חֶרֶב הַמְדָבָר. עוֹרָנוּ כְּתַנּוּר נִכְמָרוּ, מִפְּנֵי זִלְעָפוֹת רָעַב.

נָשִׁים בְּצִיּוֹן עָנוּ, בְּתֵלֶת בְּעָרֵי יְהוּדָה. שָׂרִים בְּיָדָם נָתְלוּ, פְּנֵי זְקֵנִים לֹא נִהְדָּרוּ. בַּחוּרִים טָחוֹן נִשְׂאוּ, וְנִעְרִים בְּעֵץ כְּשָׁלוּ. זְקֵנִים מִשְׁעַר שַׁבָּתוֹ, בַּחוּרִים מִנְּגִינָתָם. שַׁבָּת מִשׁוֹשׁ לְבָנוּ, נִהְפְּךְ לְאִבָּל מִחֵלְנוּ. נִפְלָה עֲטָרַת רֹאשֵׁנוּ, אוֹי נָא לָנוּ כִּי חָטְאֵנוּ. עַל זֶה הָיָה דָוָה לְבָנוּ, עַל אֱלֹה חֲשָׁכוּ עֵינֵינוּ - עַל הַר צִיּוֹן שְׁשָׁמָם, שׁוֹעֲלִים הִלְכוּ בּוֹ. אֲתָה יְהוָה לְעוֹלָם תִּשָּׁב, כְּסֹאֶף לְדָר וְדוֹר. לְמָה לְנִצָּח תִּשְׁכַּחַנוּ, תַּעֲזֹבֵנוּ לְאַרְץ יָמִים? הֲשִׁיבֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְנִשׁוּבָה, חֲדָשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם! כִּי אִם מָאֵס מְאֹסָתָנוּ, קִצְפָּתָ עָלֵינוּ עַד מָאֵד.

➤ הקדמה למגלת איכה ➤

מגלת איכה היא קינה, שירת אבל, שמקוננת על חרבן בית המקדש הראשון וחרבן העיר ירושלים בעקבות חטאי ממלכת יהודה ותושבי ירושלים.

כבר בתקופת המלך רחבעם בן שלמה החל פלחן האשרה להתפשט ברחבי הממלכה. לאחר מכן עמדו לממלכת יהודה מלכים צדיקים שנאבקו בעבודה הזרה, כגון חזקיהו ויאשיהו, והיו מלכים שאפשרו אותה ואף עבדו עבודה זרה בעצמם. הגדיל לעשות המלך מנשה, בנו של חזקיהו, שהרבה יותר מכל קודמיו לחטא בפלחן אלילים שכלל רצח ילדים אכזרי וזנות. לצד חטאים חמורים אלו, היו בירושלים חטאים חמורים נוספים כמו לקיחת שחח, התאכזרות לעניים, ליתומים ולא למנות, מעשי שחיתות והתעללות של אנשי השלטון ועוד.

ה' שלח נביאים רבים לזרז את אנשי ממלכת יהודה לשוב בתשובה על חטאיהם הרבים והחמורים, שאם לא כן הם יגלו מהארץ ובית המקדש יחרב. אולם הם לא שמעו בקולם. הנביא שהזכיר אותם מהחרבן הקרב יותר מכל נביא אחר היה ירמיהו הנביא, שלבסוף חזה עמו בעצמו בחרבן בית המקדש. על פי מסורת חכמים, מחבר מגלת איכה הוא ירמיהו הנביא.

המגלה מחלקת לחמש קינות, כל קינה מתארת את החרבן והגלות מזווית שונה. כל אחת מהקינות מרכבת מעשרים ושנים פסוקים המסדרים לפי סדר האל"ף-בי"ת, חוץ מהקינה השלישית (פרק ג) שבה כל אות חוזרת על עצמה שלוש פעמים, ולכן בפרק זה ששים וששה פסוקים, וחוץ מעשרים ושנים הפסוקים של הקינה החמישית, שאינם מסדרים לפי האל"ף-בי"ת.

רַב הַקִּינּוֹת מְסַתֵּימוֹת בְּתַפְלָה לֵה' שְׂיִגְאֵל אֶת יִשְׂרָאֵל מֵהַצָּרָה וַיַּעֲנִישׁ אֶת אוֹיְבֵי יִשְׂרָאֵל.

יֵשׁ אוֹמְרִים שְׂיִרְמִיָּהוּ כָּתַב בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֶת הַקִּינּוֹת שֶׁבַּפְּרָקִים א, ב וְד עוֹד בִּימֵי מַלְכוּת יְהוֹיָקִים, שְׁנַיִם אַחְדוֹת טָרַם הַחֲרָבֹן, אֲזַי הִחַל נְבוּכַדְנֶאצַּר לְשַׁעֲבֵד אֶת מַמְלַכַת יְהוּדָה. לְאַחַר שֶׁהִמְלִיךְ יְהוֹיָקִים הָרָשָׁע שָׂרַף אֶת מְגִלַת הַקִּינּוֹת בְּאֵשׁ, הוֹסִיף יְרֵמְיָהוּ קִינָה חֲדָשָׁה וְבָהּ שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים סֵדֵר הָאֲלֵ"ף־בִּי"ת, כְּנֶגֶד שְׁלוֹשׁ הַקִּינּוֹת שֶׁנִּשְׁרְפוּ (זו הַקִּינָה שֶׁבַּפְּרָק ג). וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שְׂיִרְמִיָּהוּ קוֹנֵן אוֹתָן אוֹ אֶת חֶלְקוֹן כְּבָר עַל מוֹת הַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ, אָבִיו שֶׁל יְהוֹיָקִים, שֶׁנִּהְרַג בְּיַד פְּרָעָה נְכוֹה, כְּמִסְפָּר בְּסִפְרֵי דְבָרֵי הַיָּמִים (ב לֵה, כה), שֶׁכֵּן מֵאֵז הַחֲלָה מַמְלַכַת יְהוּדָה לְהִתְפוֹרֵר לְקִרְאָת סוּפָה. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁהוּא כָּתַב אוֹתָן לְאַחַר הַחֲרָבֹן.

➤ מגילת איכה ➤

הקינה הראשונה - קינת ירושלים (פרק א)

איכה ישבה בְּדָד הָעִיר רַבְתִּי עִם, הֵיטָה פְּאִלְמֹנָה?! רַבְתִּי בְּגוֹיִם,
שָׂרְתִי בַּמְדִּינוֹת - הֵיטָה לְמַסִּ? לְכֹו תִבְכֶּה בְּלַיְלָה, וְדַמְעָתָה עַל
לְחִיָּה, אֵין לָהּ מִנְחָם מִכָּל אֲהֻבֶיהָ. כָּל רַעִיָּה בְּגָדוּ בָּהּ, הָיוּ לָהּ לְאִיבִים.
גָּלְתָה יְהוּדָה מֵעֲנִי וּמִרַב עֲבָדָה, הִיא יֹשְׁבָה בְּגוֹיִם לֹא מוֹצֵאָה מְנוּחָ.
כָּל רֹדְפֶיהָ הִשִּׁיגוּהָ בֵּין הַמְּצָרִים.

הַמְּעַבֵּר הַמְּהִיר מֵעִיר יִפְהַפְּיָה וּמִשְׁגִּשְׁגָּת, שֶׁהִפֵּל מִתְּדַפְּקִים עַל שְׁעָרֶיהָ,
לְעִיר חֲרָבָה וְשׁוֹמְמָה - מִטְּלֵטֵל אֶת לְבוֹ שֶׁל הַנְּבִיא הַמְּקוֹנֵן, וּמַעֲזֹרֵר אוֹתוֹ
לְעַרְךָ בְּקִינָתוֹ הַשְּׁוֹאָה בֵּין יְמֵי הַיָּפִים שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם בְּיַמֵּי תַּפְאָרְתָּהּ, לִימֵי
חֲרָבָנָה שְׁבָהֵם הִיא יוֹשֶׁבֶת עֲלוּבָה וְגִלְמוּדָה. הַמְּקוֹנֵן פּוֹתַח בְּשִׂאלָה הַנְּשִׂאֵלֶת
בְּזַעֲקָתָה כָּאֵב:

אֵיכָה (אִיָּה) הָעִיר שָׁעָם רַב יָשֵׁב בָּהּ וּבָא בְּשַׁעְרֶיהָ, כָּעַת יוֹשֶׁבֶת בּוֹדְדָה כְּמוֹ
אֶלְמָנָה שְׁבַעֲלָה נַפְטָר?! אִיָּה הָעִיר שֶׁהֵיטָה גְדוּלָה מֵעֲרֵי הַגּוֹיִים, וְחֲשׁוּבָה כְּמוֹ
שָׂר שֶׁכָּל הַמְּדִינוֹת מְצִיטוֹת לוֹ, כָּעַת הִיא עֲצֻמָּה מִשְׁעַבְדָּת לְאַחֲרִים וּמַעֲלָה
לָהֶם מַסִּ?!

בְּלִילוֹת מְרַבָּה יְרוּשָׁלַיִם לְבִכּוֹת
עַל מַצָּבָהּ, וְתַמִּיד זוֹלְגוֹת דְּמָעוֹת
עַל לְחִיָּיהָ, כִּי אֵין מִי שִׁינְחָם
אוֹתָהּ. זֹאת מִשׁוֹם שֶׁכָּל הָעַמִּים
שְׂבִימֵי תַּפְאָרְתָּהּ הִצִּיגוּ אֶת
עֲצָמָם כְּאוֹהֲבִים אוֹתָהּ, כָּעַת
בְּגָדוּ בָּהּ וְאָף נִעְשׂוּ לְאוֹיְבֶיהָ.

מִמְלַכֶּת יְהוּדָה לְגַלְתָּהּ לְבָבֶל מִתּוֹךְ סָבֵל, עֲנִי וְשַׁעֲבֹד רַב לְנְבוּכַדְנֶאצַּר, וְגַם בְּבָבֶל סָבְלוּ הַיְהוּדִים מֵעֲנִי וְעַבְדוֹת, וְלֹא הֵיטָה לָהֶם מְנוּחָה כָּל זְמַן שֶׁיָּשְׁבוּ בֵּין הַגּוֹיִים בְּגָלוֹת. כָּל אֵלוֹ שֶׁרָדְפוּ אַחַר מִמְלַכֶּת יְהוּדָה הִצְלִיחוּ לְהִשָּׁיֵג וּלְלַכֵּד אוֹתָהּ בֵּין חוֹמוֹת שֵׁשׁ בֵּינֵיהֶן מֵעֶבֶר צַר (בֵּין הַמְּצָרִים).

חֲזו"ל מְבַאֵרִים שֶׁהַעֲנִי וְהַשַּׁעֲבֹד שֶׁמֵּהֶם סָבְלוּ הַיְהוּדִים בְּבָבֶל הָיוּ עֲנֵשׁ עַל הַהִתְאַכְזְרוֹת לְעֲנִיִּים וְעַל הַשַּׁעֲבֹד שֶׁשַּׁעֲבָדוּ אֶת הָעַבְדִּים שְׁלֹא כַּדִּין. כִּף מְסַפֵּר בְּסִפְרוֹ יְרֵמְיָהוּ (פָּרָק לז), שֶׁלְאַחַר שֶׁאֲנָשֵׁי יְהוּדָה שִׁחְרְרוּ אֶת עַבְדֵיהֶם הָעֲבָרִיִּים לַחֲפָשִׁי - חֲזְרוּ וְתָפְסוּ אוֹתָם וְהִמְשִׁיכוּ לְשַׁעֲבָדָם.

וַיְרִכֵי צִיּוֹן אֲבֵלוֹת מִבְּלִי בְּאֵי מוֹעֵד, כָּל שְׁעָרֶיהָ שׁוֹמְמִין כִּהְנִיָּה נֶאֱנָחִים. בְּתוֹלְתֶיהָ נִוּגוֹת וְהִיא מֵרָ לָהּ. הָיוּ צָרִיָּה לְרֹאשׁ, אִיבִיָּה שְׁלוֹ, כִּי ה' הוֹגָה עַל רַב פְּשָׁעֶיהָ. עוֹלָלֶיהָ הִלְכוּ שְׁבִי לִפְנֵי צָרָה. וַיֵּצֵא מִבֵּית צִיּוֹן כָּל הַדָּרָה. הָיוּ שָׂרִיָּה כְּאֵילִים לֹא מִצְאוּ מְרַעָה, וַיִּלְכוּ בְּלֹא כֹחַ לִפְנֵי רוּדָף. וְזָכְרָה יְרוּשָׁלַם יָמֵי עֲנִיָּה וּמְרוּדֶיהָ, כָּל מַחֲמָדֶיהָ אֲשֶׁר הָיוּ מִיָּמֵי קֶדֶם. בְּנִפְלַ עֲמָה בְּיַד צַר וְאִין עוֹזֵר לָהּ, רְאוּהָ צָרִים שִׁחְקוּ עַל מִשְׁבֶּתָהּ.

הַיְרִיכִים הַמּוֹבִילוֹת לְצִיּוֹן (ירושלמים) מִתְאַבְּלוֹת עַל שֶׁבַעֲבָר עָלוּ וַיְרַכְּן לַחֲגֹג אֶת מוֹעֲדֵי יִשְׂרָאֵל בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְאֵלוֹ כָּעַת כָּל שְׁעָרֵי הָעִיר שׁוֹמְמִים מִבְּלִי אָדָם. הַכֹּהֲנִים נֶאֱנָחִים עַל שַׁעֲבֹדֵת הַקְּרִבָּנוֹת בְּטָלָה, וּמִתּוֹךְ כִּף הֵם גַּם אֵינָם מְקַבְּלִים עוֹד אֶת מִתְנֻנּוֹת הַכֹּהֲנָה מִהָעוֹלָם לְרַגְלָהּ. גַּם בְּתוֹלוֹת יְרוּשָׁלַם, שֶׁהָיוּ רְגִילוֹת לְרִקְדָה בְּמַחֹל בְּמוֹעֲדִים, כָּעַת הֵן נִוּגוֹת (עֲצוּבוֹת). וְאֵף לִירוּשָׁלַם עֲצֻמָּה מֵרַ עֲמָהּ.

בְּעַקְבוֹת פְּשָׁעֵי תוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם ה' שִׁבַּר אֶת רוּחָם בְּיָגוֹן, וְהִבִּיא אֶת הַצּוֹרָר שֶׁהוֹלִיךָ אֶת הָעוֹלָלִים (הַפְּעוּטוֹת הַקְּטַנִּים) וּמִשְׁפָּחוֹתֵיהֶם בְּשִׁבִי לְגָלוֹת. אֶת הָאוֹיְבִים הִלְלוּ רוֹמֵם ה' לְהִיּוֹת חֲשׁוּבִים וְלַעֲמֹד בְּרֹאשׁ, וְהֵם יָשְׁבוּ בְּאַרְצָם בְּשִׁלְוָה (שְׁלוֹ).

הַמְּפֹרָשִׁים מִבָּאֲרִים שָׁזְהוּ קִיּוּמָהּ שֶׁל הַקְּלָלָה הַנּוֹזֶפֶת בְּפִרְשַׁת כִּי תָבוֹא
(דְּבָרִים כח, מד), שֶׁכְּאֲשֶׁר עִם יִשְׂרָאֵל חוֹטְאִים - ה' מַעֲלָה אֶת הָאוֹיֵב לְהִיּוֹת
רֹאשׁ, וַיִּשְׂרָאֵל יִהְיֶה לוֹ לְזֹנֵב שֶׁנִּגְרַר אַחֲרָיו בְּשָׁבִי. עַל זֹאת אָנוּ מִתְפַּלְלִים
בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה: 'שְׁנֵהִיָּה לְרֹאשׁ וְלֹא לְזֹנֵב'.

'כְּשִׁינְצֵאוּ הַחֲכָמִים, הַכֹּהֲנִים וְחֻשׁוּבֵי הָעִיר לְגָלוּת - כָּל הַהֲדָר הַמְּלֻכּוֹתֵי שָׁל
בֵּת צִיּוֹן (ירושלים) יֵצֵא (יציא) מִמֶּנָּה. שָׂרֵי מַמְלַכַת יְהוּדָה נָפְלוּ בְּשָׁבִי הָאוֹיֵב
כָּאֵלוּ הָיוּ אֲיִלִּים עֵיפִים וְחֻלְשִׁים שֶׁכִּבְּרָ זְמַן רַב לֹא אָכְלוּ בְּמַרְעָה, וְקָל
לְצִיָּדִים לְרַדְּפָם וּלְתַפְּסָם. בִּימֵי הָעֲנִי, הַדְּלוּת וְהַצָּעַר שֶׁבָּאוּ עַל יְרוּשָׁלַיִם עִם
הַחֲרָבָה, הִיא נִזְכָּרָה בְּאוֹצְרוֹת הַיְקָרִים שֶׁהָיוּ לָהּ בִּימֵי קֶדֶם, שְׂאוֹתָם הִפְלִ
חֲמָדוֹ. כְּשִׂרְאוּ הַצּוֹרְרִים שִׁירוּשָׁלַיִם נוֹפְלַת לַיָּדֵיהֶם וְאִין מִי שִׁיעֲזֹר לָהּ, צָחֲקוּ
וְלַעֲגוּ עַל שִׁמְיָהּ הַיְפִים שֶׁבָּתוּ וּבִטְלוּ'.

בְּעֵקְבוֹת חֲטָאֵי יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם הֵם הַתְּבוּזוֹ בְּגִלוֹת

הַחֲטָא חֲטָאָה יְרוּשָׁלַם, עַל כֵּן לְנִידָה הִיְתָה. כָּל מְכַבְּדֶיהָ הִזְלוּהָ כִּי רָאוּ עֲרוּתָהּ, גַּם הִיא נִאֲנָחָה וַתִּשָׁב אַחֲרָה. וְכִּי מֵאֲתָהּ בְּשׁוּלֶיהָ, לֹא זָכְרָה אַחֲרֶיהָ וַתֵּרֶד פְּלָאִים, אֵין מִנְחָם לָהּ. רָאָה ה' אֶת עֲנִיִּי, כִּי הִגְדִּיל אוֹיֵב. 'דוּ פָּרַשׁ צָר עַל כָּל מַחְמַדֶּיהָ, כִּי רָאֲתָה גּוֹיִם בָּאוּ מִקְדָּשָׁה - אֲשֶׁר צְוִיתָהּ: לֹא יָבֹאוּ בְּקֶהֱל לָהּ. כָּל עַמּוֹה נִאֲנָחִים מִבְּקָשִׁים לְחָם, נִתְּנוּ מַחְמַדֶּיהֶם בְּאֹכֵל לְהַשִּׁיב נַפְשׁוֹ. רָאָה ה' וְהִבִּיטָהּ כִּי הִיְתִי זֹלְלָהּ.

בְּיָמֶיהָ הַיְפִים שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם הָעַמִּים שָׁמְסִיבִיבָה כְּבָדוּ אֶת יִשְׂרָאֵל, וּבִימֵי הַמְּלָךְ שְׁלֹמֹה אָף בָּאוּ מִמְּרַחֲקִים לְפָגְשׁוֹ (כְּמוֹ מֶלֶכֶת שְׁבָא). עֲתָה מְקוֹנֵן הַנְּבִיא עַל שְׁמָאֵז הַחֲרָבֵן הַגּוֹיִים בְּזִים לַגּוֹלִים וְרוֹאִים בְּקִלּוֹנָם:

'אֲנֹשִׁי יְרוּשָׁלַיִם הִרְבּוּ לַחֲטָא, עַד שֶׁנֶּאֱלָצוּ לְהִתְרַחֵק מֵעִירָם וְלִגְלוֹת, כְּמוֹ אִשָּׁה שֶׁנָּדָה (מִתְרַחֶקֶת) מִבְּעֵלָהּ בְּזִמְן הַסּוֹסֶת. כְּשָׂרָאוּ הַגּוֹיִים אֶת עֲרוּתָהּ (הַמְקוֹם הַמְצַנֵּעַ), זָלְזְלוּ בָּהּ וּבְזוּ לָהּ, וְגַם הִיא עֲצֻמָּה נִאֲנָחָה בְּצַעַר וְחִזְרָה לְאַחֲרוֹר בְּבוֹשָׁה!'

הַמְּפָרְשִׁים מְבַאֲרִים שֶׁהַגּוֹיִים כְּבָדוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם מְאוֹד בִּימֵי שְׁלֹמֹה הַמְּלָךְ, אֲךָ בְּזוּ לָהּ בְּעֵקְבוֹת הַבְּגִידָה שֶׁבְּגָדוּ תוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם בְּה' בְּעֵבֹדוֹתֵם הִרְבָּה לְאֵלִילִים כְּמוֹ אִשָּׁה שֶׁבְּגָדָה בְּבֵעֵלָהּ וְנִתְפָּסָה בְּקִלּוֹנָהּ. כְּמוֹ כֵּן, בְּעֵקְבוֹת חֲטָא הַבְּגִידָה הוֹלִיכוּ הַבְּבָלִים אֶת הַגּוֹלִים בְּעִירָם וּבְחֹסֶר כֹּל, וְכֵן הֵם הַתְּבוּזוֹ לְעֵינֵי הַגּוֹיִים.

'אֲף שֶׁטְּמֵאָת נִדְתָה הִיְתָה נִפְרָת בְּשׁוּלֵי בְּגִדֶיהָ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, הִיא לֹא צָפְתָה שֶׁה' יִרְאֶה אֶת טְמֵאָתָהּ וְיִגְרֵם שֶׁהִיא תֵּרֶד כֹּה מֵהָר מִגְּדֻלְתָּהּ בְּאִפְּן פְּלָאִי.'

פְּנֵה הַמְּקוֹנֵן אֶל ה' וְאָמַר: 'רָאָה ה' אֶת הָעֲנִי שֶׁאֲנִי שְׂרוּי בּוֹ, כִּי הָאוֹיֵב הִגְדִּיל לַעֲשׂוֹת דְּבָרִים נוֹרָאִים. הַצּוֹרֵר פָּרַשׁ לְדִי לְקַחַת אֶת כָּל הַדְּבָרִים

שֶׁהַכֹּהֵן הַגִּדְּלוֹת הַמִּקְדָּשׁ, וְהַגּוֹיִים שֶׁצִּוִּיתָ שְׂלֵא יָבֹאוּ בְּקֵהַל ה' עִתָּהּ נִכְנָסִים לְתוֹךְ בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ לְעֵינֵי תוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם, וְאִין מִי שֶׁיַּעֲכֹב בְּעַדָם.

בְּסִפּוּר דְּבָרִים לְמַדְנֹו שֶׁה' צָוָה אֶת יִשְׂרָאֵל שְׂלֵא יִפְשְׁרוּ לְגָרִים מִבְּנֵי עַמּוֹן וּמִזָּבָב לְבֹאוֹ בְּקֵהַל ה', כְּלוֹמֵר לְשֵׂאת נָשִׁים מִבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל. בְּסִפּוּר מְלָכִים (ב כה ב) מְסַפֵּר שְׁבִימֵי הַמֶּלֶךְ יְהוֹיָקִים פָּשְׁטוּ גְדוּדֵי מִזָּבָב וּבְנֵי עַמּוֹן עַל מַמְלַכְתּוֹ הַיְהוּדָה בְּשִׁלְיחוֹת מֶלֶךְ בָּבֶל, וְאַף נִלְקְחוּ מִמֶּנָּה כְּמֹה מְכַלֵּי הַמִּקְדָּשׁ (דְּבִיֶּאֱל א. ב). חֲז"ל מוֹסִיפִים שֶׁהַעַמּוֹנִים וְהַמִּזָּבָבִים שָׂרְפוּ אֶת סִפְרֵי הַתּוֹרָה הַנִּחְמָדִים מִזָּהָב וּמִפָּז מִפְּנֵי שֶׁפָּעְסוּ עַל הָאִסוּר לְתַת לָהֶם לְבֹאוֹ בְּקֵהַל יִשְׂרָאֵל, וְאַף נִכְנָסוּ לְתוֹךְ קִדְשׁ הַקִּדְשִׁים.

סִיִּם הַמְּקוֹנֵן אֶת פְּנֵיתוֹ לַה' וְאָמַר בְּשֵׁם יְרוּשָׁלַיִם: 'רְאֵה ה' וְהִבֵּט עַד כְּמֹה נַעֲשִׂיתִי מְזֻלְזֶלֶת - כָּל הָעַם הַיּוֹשֵׁב

בְּיְרוּשָׁלַיִם נֶאֱנַח מְרַב רָעַב וּמְחַפֵּשׁ לֶחֶם לְאָכֹל. כֹּה גְדוֹל הָרָעַב, עַד שֶׁהֵם מוֹכְרִים אֶת כָּל הַיְקָר לָהֶם כְּדֵי לְהַשִּׁיג מְעַט אֲכָל וּלְהַשְׁקִיט בּוֹ אֶת נַפְשָׁם הָרָעָבָה.

חֲמַרְתָּ חֲטָאֵי יְרוּשָׁלַיִם וַיְהוּדָה וְעַנְשָׁם

לֹא אֵלֵיכֶם כָּל עֲבָרֵי דָרְךָ! הִבֵּיטוּ וּרְאוּ אִם יֵשׁ מְכָאוֹב כְּמְכָאֲבִי, אֲשֶׁר עוֹלָל לִי, אֲשֶׁר הוֹגָה ה' בְּיוֹם חֲרוֹן אַפּוֹ. כְּלוֹמֵר שֶׁלַח אִשׁ בְּעַצְמַתִּי וַיִּרְדְּנָה, פָּרַשׁ רֶשֶׁת לְרַגְלִי, הִשִּׁיבֵנִי אַחוּר. נִתְנַנְּנִי שִׁמְמָה כָּל הַיּוֹם דְּוָה. נִשְׁקַד עַל פֶּשְׁעֵי בְּיָדוֹ, יִשְׁתַּרְגּוּ עֵלָיו עַל צְנֹאָרִי, הַכְּשִׁיל כַּחֲזִי. נִתְנַנְּנִי אֲדָנִי בְּיָדִי לֹא אוֹכֵל קוֹם. סָלָה כָּל אֲבִירִי, אֲדָנִי בְּקַרְבִּי. קָרָא עָלַי מוֹעֵד לְשִׁפּוֹר בַּחוּרִי. גַּת דָּרְךָ אֲדָנִי לְבַתוֹלַת בַּת יְהוּדָה.

הַמְקוּוֹנֵן חוֹזֵר לְסַפֵּר עַל הָעֲנָשִׁים שֶׁהֵבִיא ה' עַל עַמּוֹ עַל מִנַּת לְהַשִּׁיבָם בְּתִשׁוּבָה מִחַטָּאֵיהֶם הַרְבִּים. כְּדִי לְהַבְלִיט אֶת גְּדֹל חֲרַבְנָהּ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, הַמְקוּוֹנֵן פּוֹנֵה לְעוֹבְרֵי הָאָרֶץ שֶׁעוֹבְרִים לְיָדוֹ וְרוֹאִים אוֹתוֹ יוֹשֵׁב בְּאַבְּלוֹ, וּמֵאַחַל לָהֶם בְּשֵׁם יְרוּשָׁלַיִם:

'הַלֹּאֵי שְׁלֵא תָבוֹא אֲלֵיכֶם רָעָה כְּמוֹ הַרְעָה שֶׁבָּאָה עָלַי! הִבִּיטוּ וְרֵאוּ בְּכָל הַצָּרוֹת שֶׁפָּגַשְׁתֶּם, הָאֵם אַתֶּם מִפִּירִים עוֹד כָּאֵב כְּמוֹ הַכָּאֵב שֶׁהִכְאִיב לִי ה', וְהִיגוּן שֶׁהֵבִיא עָלַי, בְּיוֹם כַּעֲסוֹ עַל שִׁחַטְאֵתִי לוֹ? ה' שָׁלַח אֵשׁ מִלְּמַרוֹם שִׁשְׁלֹטָה בְּגוּפִי וְדַבָּקָה בְּעֲצָמוֹתַי. וְכִשְׁנִסִּיתִי לְבָרַח הוּא פָּרַשׁ לְרַגְלֵי רֶשֶׁת כְּדִי לִלְכֹד אוֹתִי, וְכִּי הִשִּׁיב אוֹתִי לְאַחֹר אֶל הַצָּרָה. לְאַחֵר שֶׁהִגְלָה אֶת תּוֹשְׁבֵי נוֹתְרֵתִי שׁוֹמְמָה מִבְּלִי יוֹשֵׁב, וְכָל הַיּוֹם אֲנִי דָוָה (כּוֹאֶבֶת אֶת בְּדִידוֹתַי).

כֹּה גְדוֹל וְכָבֵד הָיָה עַל הַפְּשָׁעִים וְהַעֲוֹנוֹת שֶׁלִּי, עַד שֶׁהוּא כָּאֵלוֹ נִדְבַק וְנִקְשָׁר (בְּשִׁמְד) בְּיָדוֹ שֶׁל ה', וְהָיָה לְנֶגֶד עֵינָיו תְּמִיד. הַפְּשָׁעִים הַשְׁתַּרְגּוּ (הַסְתַּעֲפוּ) כַּעֲנָפֵי גֶפֶן עַל צְוֹאֵרֵי וְגִרְמוֹ לִי לְהִיּוֹת תְּשׁוּשָׁה וְכוֹשֶׁלֶת, לֵלֵא כּוֹחַ, וְה' הִנִּיחַ לִי לִפְלֵ בִיּוֹדֵי אוֹיֵב שְׁלֵא אוֹכַל לְקוֹם מִפְּנֵיו. ה' הִכְרִיז וְקָבַע לְאוֹיְבֵי מוֹעֵד (זְמַן מִיַּעַד) לְבוֹא וְלִשְׁבֹּר אֶת רוּחָם וְגוּפָם שֶׁל הַחַיִּלִּים הַמְּבַחְרִים שֶׁלִּי, וְרַמְסֵ (סָלַח) בְּתוֹכִי אֶת אֲבִירֵי. כְּמוֹ דוֹרְךָ הָעֲנָבִים בְּגַת (קֶבֶב), שֶׁבְּדַרְיָכְתוֹ עָלִיהֶם מוֹצִיא מֵהֶם אֶת מִיץ הָעֲנָבִים הָאֲדָם, כִּי נָתַן ה' לְאוֹיְבֵיהָ שֶׁל מַמְלַכַת יְהוּדָה, שֶׁנִּמְשְׁלָה לְבַתְּוִלָּה (נַעֲרָה שֶׁטָּרַם נִשְׂאָה), לְשַׁפֵּךְ אֶת דָּמָם שֶׁל בְּנֵיהָ.

יְהוּדָה נִמְשְׁלָה לְבַתְּוִלָּה, מִשׁוּם שֶׁעַד שֶׁנִּכְבְּשָׁה מַמְלַכַת יְהוּדָה בִּיּוֹדֵי מַמְלַכַת בְּבָל בִּימֵי הַמֶּלֶךְ יְהוֹזָקִים הָיָה הָיְתָה מַמְלַכָה עֲצָמָאִית, כְּמוֹ נַעֲרָה שֶׁעוֹד לֹא נִשְׂאָה לְאִישׁ וְהָיָה עוֹמֶדֶת בְּרִשׁוֹת עֲצָמָה.

עַל אֵלֶּה אֲנִי בּוֹכֶיָה, עֵינַי עֵינַי יִרְדָּה מַיִם, כִּי רָחַק מִמּוֹנֵי מְנַחֵם, מְשִׁיב נִפְשֵׁי. הָיוּ בְנֵי שׁוֹמְמִים, כִּי גָבַר אוֹיֵב. פִּרְשָׁה צִיּוֹן בְּיָדֶיהָ, אֵין מְנַחֵם לָהּ, צוּהָ ה' לְיַעֲקֹב סְבִיבֵיו צְרִיו. הָיְתָה יְרוּשָׁלַם לְנֶדָה בֵּינֵיהֶם.

סִיִּים הַמְּקוֹנֵן אֶת קִינָתוֹ בְּשֵׁם יְרוּשָׁלַיִם וְאָמַר: 'לֵאלֹהֵי כָּל הָרְעוֹת הִלְלוּ אֲנִי בּוֹכָה בְּכִי רַב, וְתַמִּיד יוֹרְדוֹת דְּמָעוֹת מֵעֵינַי, כִּי מִי שֶׁיִּכּוֹל הִיָּה לְנַחֵם אוֹתִי וּלְהַרְגִיעַ אֶת נַפְשִׁי - הִתְרַחַק מִמֶּנִּי. בְּנֵי שָׂגְלוֹ מִמֶּנִּי כְּשֶׁגָּבַר עָלֵיהֶם הָאוֹיֵב יוֹשְׁבֵי־עֲתָה שׁוֹמְמִים וּבּוֹדְדִים'.

הַמְּקוֹנֵן מֵתָאֵר אֶת אֲבֵלָה וְאֶת צְרוּתֶיהָ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם: 'צִיּוֹן (ירוּשָׁלַיִם) פָּרְשָׁה אֶת יָדֶיהָ בְּיָאוֹשׁ וּבְאֲבָל, אוֹלָם אֵין מִי שֶׁיִּנַּחֵם אוֹתָהּ, כִּי ה' צָוָה שֶׁהַצּוֹרְרִים אֶת בְּנֵי יַעֲקֹב יִסְבְּבוּ אוֹתָם בְּצָרוֹת, וְיִתְיַחֲסוּ אֶל יְרוּשָׁלַיִם בְּרַחוּק וּבְבוֹז'.

ירוּשָׁלַיִם מְקַבֶּלֶת עָלֶיהָ אֶת הַדִּין

צִדִּיק הוּא ה' כִּי פִּיהוּ מְרִיתִי. שָׁמְעוּ נָא כָּל הָעַמִּים וּרְאוּ מַכְאֲבִי, בְּתוֹלְתִי וּבַחֲוָרֵי הִלְכוּ בְּשִׁבְי! קְרָאתִי לְמֵאֲהָבִי - הַמָּוֶה רַמּוֹנִי! כִּהְנִי וּזְקַנִּי בְּעִיר גְּעוּוּ, כִּי בִקְשׁוּ אֶכֶל לָמוֹ וַיִּשִׁיבוּ אֶת נַפְשָׁם. יָרָאָה ה' כִּי צָר לִי, מַעֲי חֲמַרְמָרוּ, נִהַפְּךְ לִבִּי בְּקִרְבִּי כִּי מָרוּ מְרִיתִי. מִחוּץ שִׁכְלָה חָרַב, בְּבֵית כְּפֹנוֹת. שָׁמְעוּ כִּי נֶאֱנַחָה אֲנִי, אֵין מִנַּחֵם לִי, כָּל אִיבֵי שָׁמְעוּ רַעַתִּי - שָׁשׂוּ, כִּי אֶתָּה עֲשִׂיתִי. הַבָּאֵת יוֹם קְרָאתָ וַיְהִי כְמוֹנִי. יִתְבָּא כָּל רַעַתְךָ לְפָנַי וְעוֹלָל לָמוֹ, כְּאֲשֶׁר עוֹלָלְתָּ לִי עַל כָּל פְּשָׁעֵי. כִּי רַבּוֹת אֲנַחְתִּי וּלְבִי דוֹי.

עֲתָה הַמְּקוֹנֵן שָׁב לְקוֹנֵן בְּשֵׁם יְרוּשָׁלַיִם, וּמְקַבֵּל עָלָיו אֶת הַדִּין בְּשֵׁמָה: 'צִדִּיק הוּא ה', שֶׁכָּל הָעַנְשִׁים שֶׁהֵבִיא עָלַי הִגִּיעוּ לִי בְּצַדִּיק, מִשׁוֹם שֶׁהִמְרִיתִי אֶת פִּי וְלֹא שָׁמַעְתִּי בְּקוֹלוֹ. שָׁמְעוּ נָא כָּל הָעַמִּים אֶת דְּבָרֵי, וּרְאוּ אֶת מַכְאוֹבֵי הַבֵּיטוֹ כִּי־צָדַד הַבְּתוֹלוֹת וְהַבְּחֻרִים שְׁלִי הִלְכוּ בְּשִׁבְי'!

חֲזִ"ל דוֹרְשִׁים אֶת קְבֻלַּת הַדִּין הַזֹּאת עַל יֵאֻשְׁיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה, שֶׁנִּהְרַג כְּעֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה לְפָנַי חָרַבְּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. הִיָּה זֶה כְּאֲשֶׁר פָּרְעָה נָכַח בְּקִשׁ לַעֲבֹר בְּשִׁטַּח מַמְלַכַת יְהוּדָה כְּדֵי לְהִלָּחֵם בְּמֶלֶךְ אֲשׁוּר (בְּקִרְבַּ פְּרָכְמִישׁ), וַיֵּאֻשְׁיָהוּ סָרַב לוֹ לְמָרוֹת שֶׁיִּרְמָיָהוּ הִנְבִּיא הַזֶּהִיר אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִסְרַב. בְּעַקְבוֹת זֹאת הָרַג פְּרָעָה

נָכַח אֶת יֵאֲשִׁיהוּ (כַּמְסָפֵר בְּסִפְרֵי דְבָרֵי הַיָּמִים ב, פָּרָק לז). חֲזוֹ"ל מְסַפְּרִים שֶׁכְּשֶׁגָּסַס יֵאֲשִׁיהוּ לָמוֹת, שָׁמַע אוֹתוֹ יִרְמְיָהוּ מְצַדִּיק עָלָיו אֶת הַדִּין וְאוֹמֵר: 'צַדִּיק הוּא ה' כִּי פִיהוּ מְרִיתִי'.

'קָנְיָתִי לְמֵאֲהָבִים שְׁלִי שֶׁיָּבֹאוּ לְעִזְזוֹתִי, אֲךָ הֵם רָמוּ אוֹתִי וְהִפְנוּ לִי עֶרְף, כִּי בְּאֵמֶת הֵם רַק הָרְאוּ כָּלִפִּי חוּץ אֶת אֲהָבָתָם אֵלַי. בְּעַקְבוֹת רְמָאוֹתָם הִכְהִינִים וְהִזְקִינִים שְׁלִי גִּוְעוּ לָמוֹת בְּרָעָב כְּאֲשֶׁר חִפְּשׂוּ לְשׂוֹא מְעַט אֲכֹל

לְהַרְגִיעַ אֶת נַפְשָׁם הָרָעָבָה.

מֵאֲהָב הוּא מִי שֶׁמְחַזֵּר אַחַר אִשָּׁה וּמְבַקֵּשׁ אֶת אֲהָבָתָהּ. הַנְּבִיאִים הוֹשִׁיעַ, יִרְמְיָהוּ וַיְחִזְקֵאל דְּמוּ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל - שֶׁעֲזָבוּ אֶת ה' וּבִטְחוּ בְּעַמֵּי הָאֲזוּר וּבְכַאֲלִילֵיהֶם - לְאִשָּׁה שֶׁהוֹלֶכֶת אַחַר מֵאֲהָבִים, וְעוֹזֶבֶת אֶת הָאִישׁ שֶׁעִמּוֹ כָּרְתָה בְּרִית נְשׂוּאִין, אֲךָ בְּסוֹכּוֹ שֶׁל דָּבָר בְּשַׁעַת צָרָתָהּ מֵאֲהָבֶיהָ זוֹנָחִים אוֹתָהּ וְאֵינָם עוֹזְרִים לָהּ.

'רְאָה ה' אֶת צָרוֹתֵי וְהִצִּילֵנִי מֵהֵן. כִּי מְרִב שֶׁהִמְרִיתִי אֶת פִּיהָ וְחִטָּאתִי, בָּאוּ עָלַי צָרוֹת קָשׁוֹת שֶׁבִּגְלָלְךָ אָנִי מְרַגֵּשָׁה כְּאֵלוֹ הַמְּעִים שְׁלִי הַתְּחַמָּמוֹ וְנִעַשׂוּ עֲכוּרִים וּמְכֻנְזִים, וְלִבִּי הִתְהַפֵּף בְּקִרְבִּי. בְּרַחוּבוֹת מַחוּץ לְבֵיתִים הָרְגוּ בָנוּ הָאוֹיְבִים בְּמַכּוֹת חָרֵב, וְהִפְכוּ אֶת מִשְׁפַּחֹתֵינוּ לְשִׁכּוֹלוֹת, וְכִשְׁהִסְתַּתְּרָנוּ בְּבֵיתִים הִשְׁתַּרְר עָלֵינוּ פַּחַד מוֹת'.

המקונן משתמש כאן במילים 'מחוץ שכלה חרב', שמזכירות את המלים 'מחוץ תשכל חרב' שבהן השתמש משה בפרשת האזינו (דברים לב, כה), כשהזכיר את ישראל שכאשר יפרו את הברית עם ה', אלו הצרות שתבאנה עליהם.

גם כשמאהבי שמועו את אנחותי, הם לא באו לנחם אותי. לעמת זאת כשאויבי שמועו על הרעות שבאו עלי - הם ששו ושמוחו, כי הבינו שממה נגזר שכה יקרה לי.

בספר ירמיהו (תחלת פרק מ) מספר ששר הצבא של בבל הפיר בכך שהביא את הגלות על עמו. הוא אף כבד את ירמיהו הנביא שנבא על חרבן ירושלים על ידי מלך בבל, נתן לו מתנות ואף אפשר לו לבחור אם להצטרף לגולים לבבל או להשאר בארץ עם גדליה בן אחיקם.

קינת ירושלים מסתיימת בתפלה לה: 'הלואי שאת יום הפרענות שהבאת עלי, שבו קראת לאויבי להרע לי - תביא גם עליהם. הרעה שעשו לי אויבי תבוא ותזכר לפניך, ואז תעולל להם את מה שעוללת לי בגלל הפשעים שפשעתי לה. כי מרב הצרות שהבאת עלי אני מרבה להאנח ולבי דוה וכואב'.

הקינה השנייה - קינה על מידת הדין של ה' (פרק ב)

בחלקים גדולים מהקינה הראשונה המקונן קונן בשם ירושלים (בגוף ראשון), וכך שקף את צערה ומכאוביה של העיר האבלה. לעמת זאת בקינה השנייה בדרך כלל המקונן אומר את הדברים כמתבונן מן הצד (בגוף שלישי).

בחלק הראשון של הקינה השנייה המקונן מתאר את כעסו של ה' על חטאי הרבים של ירושלים, שעד כה סלח לה שוב ושוב על חטאייה, אף עתה משרבו החטאים - כפר לא רחם. בחלק השני המקונן פונה אל

יְרוּשָׁלַיִם וּמִתְאָר בְּפָנֶיהָ אֶת צְרוֹת הַרְבֵּנָה. בַּחֲלֵק הַשְּׁלִישִׁי הוּא פּוֹנֶה אֶל ה' וְשׂוֹאֵל מִדּוּעַ עוֹלָל ה' לְעִירוֹ יְסוּרִים כֹּה קָשִׁים.

ה' לֹא חָמַל עַל עַמּוֹ

אֵיכָה יַעִיב בְּאִפּוֹ, אֲדַנִּי, אֶת בֵּית צִיּוֹן. הַשְּׁלִיף מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ תִּפְאָרֶת יִשְׂרָאֵל, וְלֹא זָכַר הַדָּם רַגְלָיו בְּיוֹם אִפּוֹ?! בְּלַע אֲדַנִּי - וְלֹא חָמַל - אֶת כָּל נְאוֹת יַעֲקֹב, הָרַס בְּעִבְרָתוֹ מִבְּצָרֵי בֵּית יְהוּדָה. הִגִּיעַ לְאֶרֶץ, חֲלָל מִמְלַכָּה וְשָׁרִיָּה. גָּדַע בְּחָרֵי אֶף כָּל קֶרֶן יִשְׂרָאֵל, הִשִּׁיב אַחֲזֹר יְמִינוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב, וַיִּבְעַר בְּיַעֲקֹב כָּאֵשׁ לְהִבָּה אֶכְלָה סְבִיב. אֶרֶךְ קִשְׁתּוֹ כְּאוֹיֵב, נִצָּב יְמִינוֹ כְּצֶה, וַיִּהְרַג כָּל מַחֲמֹדֵי עֵינָן. בָּאֵהָל בֵּית צִיּוֹן שָׁפַךְ כָּאֵשׁ חֲמָתוֹ. הִיָּה אֲדַנִּי כְּאוֹיֵב, בְּלַע יִשְׂרָאֵל, בְּלַע כָּל אַרְמְנוֹתֶיהָ, שַׁחַת מִבְּצָרֶיהָ. וַיִּרַב בְּבֵית יְהוּדָה תִּאֲנִיָּה וְאֲנִיָּה.

לְאַחַר שְׁרָאָה הַמְּקוֹנֵן כִּיצַד הָאוֹיְבִים פּוֹלְשִׁים לִירוּשָׁלַיִם וּמַחְרִיבִים אֶת הַמְּקֻדָּשׁ, הוּא חָשׁ כִּי ה' מִסְתִּיר אֶת פָּנָיו מִיִּשְׂרָאֵל וְאִינוֹ מְשַׁגֵּיחַ עֲלֵיהֶם, וְלַעֲתִים נִרְאָה כְּאִלוֹ ה' מְסִיעַ לְאוֹיֵב נֶגֶד הַנְּסִיווֹנוֹת שֶׁל אֲנָשֵׁי יְהוּדָה וִירוּשָׁלַיִם לְבָלֵם אוֹתוֹ. מִתּוֹךְ תְּחוּשָׁה קָשָׁה זֹה, זָעַק הַנְּבִיא הַמְּקוֹנֵן בְּשֵׂאלָה:

'אֵיכָה הֶחֱשִׁיף ה' בְּכַעֲסוֹ אֶת בֵּית צִיּוֹן (ירוּשָׁלַיִם), כְּמוֹ שָׁמַיִם חֲשׂוּכִים הַמְּכַסִּים עֵבִים (מְעַנְנִים)?! לִפְנֵי הַחֲרָבִין הַגָּדוֹל עִם יִשְׂרָאֵל הָיָה עִם מִפְאָר בְּגִבְהֵי מְרוֹמִים, וְעַתָּה ה' הַשְּׁלִיף אֶת תִּפְאָרֶת יִשְׂרָאֵל מִהַשָּׁמַיִם אֶל הָאָרֶץ. גַּם אֶת הַדָּם רַגְלָיו - בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ - לֹא זָכַר ה' לְטוֹבָה בְּיוֹם כַּעֲסוֹ, וְהִחְרִיבוֹ.'

הַדָּם רַגְלָיִם הוּא כֶּסֶף קָטָן שְׂנוּעֵד לְהַשְׁעִין עָלָיו אֶת הַרְגָלִים. בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בְּנְבִיאִים וּבְכַתּוּבִים נִמְשַׁל בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ לְהָדוֹם רַגְלָיו שֶׁל ה', שֶׁכִּבְיָכוֹל יוֹשֵׁב עַל כֶּסֶף בְּשָׁמַיִם, וְרַגְלָיו כְּאִלוֹ מְנַחֹת עַל בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ שֶׁבְּאֶרֶץ (בְּדוּמָה לְמִסְפָּר עַל מַעֲמַד הַר סִינַי, בְּסוֹף פְּרִשְׁתַּת מִשְׁפָּטִים).

עָתָה מִבָּאָר הַמְּקוּוֹן כִּי צַד הַשְּׁלִיף ה' אֶת תְּפֹאֲרַת יִשְׂרָאֵל: 'ה' בִּלְעָ (הַשְּׁחִית) אֶת כָּל הַמְּבֻנִים הַנָּאִים שֶׁל בְּנֵי יַעֲקֹב בְּלִי לַחֲמַל עֲלֵיהֶם, וְגַם הָרֵס בְּכַעֲסוֹ אֶת כָּל הַמְּבַצְרִים הַחֲזֻקִים שֶׁל מַמְלַכַת יְהוּדָה, עַד שֶׁהֵם קָרְסוּ לַחֲלוּטֵי־יָן וְנָגְעוּ בְּאַרְץ. בְּמָקוֹם שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל יִהְיוּ מַמְלַכַת כַּהֲנִים קְדוּשָׁה, ה' הִחְרִיב אֶת הַמַּמְלָכָה עִם הַשָּׂרִים שָׁבָה, וְכָךְ הֵם הִתְחַלְלוּ מִהִיחֻדֵי־יָת שְׁלָהֶם.

בְּכַעֲסוֹ עַל יִשְׂרָאֵל ה' הִשְׁפִּיל אֶת כְּבוֹדוֹ, כְּמוֹ בַעַל חַיִּים שֶׁגָּדְעוּ (כְּרַתוֹ) מִמְּנוֹ אֶת קֶרְנוֹ הַמְּפֹאֲרָת. וּבְמָקוֹם שֶׁיָּד יָמִינוֹ שֶׁל ה' תִּלְחַם בְּאוֹיְבֵי יִשְׂרָאֵל, ה' הִחְזִיר אוֹתָהּ לַחִיקוֹ וְאִפְשָׁר לְאוֹיֵב לְנַצְחָם. כַּעֲסוֹ שֶׁל ה' בְּעַר בְּיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ אֲשֶׁר לָהֳבָה שְׂשׂוּרְפַת אֶת כָּל סְבִיבוֹתֶיהָ.

לֹא זֶה בַּלְבַד, אֲלָא שֶׁה' נָהַג בְּיִשְׂרָאֵל כְּאִלּוֹ הִיָּה הוּא הָאוֹיֵב שְׁלָהֶם, וְהָרָךְ (הַכִּיז) אֶת קִשְׁתּוֹ כְּדִי שְׂיֻכַל לִירוֹת בְּעִזְרַתָּה חֲצִים עַל יִשְׂרָאֵל. יָד יָמִינוֹ נִצְבָּה לְצַד הַצּוֹרֵר שֶׁהִרְג אֶת הַיְלָדִים הַחֲמוּדִים. אֶת כַּעֲסוֹ הַבוֹעֵר כְּאֲשֶׁר שָׁפַף עַל אֲהָלוֹ שְׂבִירוֹשָׁלַיִם (בֵּית הַמִּקְדָּשׁ).

הַעֲנָשִׁים שֶׁבָּאוּ עַל יִשְׂרָאֵל הָיוּ כַּהֲנֵי קָשִׁים, כְּאִלּוֹ ה' הָיָה לְאוֹיֵב שֶׁל בְּנָיו. ה' הִשְׁחִית אֶת מַמְלַכַת יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוֹת עֲשָׂרַת הַשְּׁבָטִים, וּבִתְוֹךְ כֶּף הַשְּׁחִית גַּם אֶת אַרְמוֹנוֹתֵיהֶם הַמְּפֹאֲרִים וּמְבַצְרֵיהֶם הַחֲזֻקִים. אַחַר כֶּף הַגְּלָה גַּם אֶת מַמְלַכַת יְהוּדָה, וְגַרְם לָהּ לְהִרְבֵּה אֲנִינּוֹת וְאַבָּל (תַּאֲנִיָּה וְאַנְיָה).

ה' לֹא חָמַל עַל מְקַדְּשׁוֹ וְעַל עִירוֹ

וְחִמְס כְּגֵן שָׁפוֹ, שְׁחַת מוֹעֵדוֹ, שִׁכַח ה' בְּצִיּוֹן מוֹעֵד וְשַׁבָּת. וַיִּנְאֹץ בְּזַעַם אָפּוֹ מִלֶּךְ וְכֹהֵן. לָנַח אֲדָנִי מִזְבָּחוֹ, נָאֵר מְקַדְּשׁוֹ, הַסְּגִיר בְּיַד אוֹיֵב חוֹמַת אַרְמְנוֹתֶיהָ. קוֹל נִתְנָנוּ בְּבֵית ה' כִּיּוֹם מוֹעֵד. הָשִׁב ה' לְהַשְׁחִית חוֹמַת בֵּת צִיּוֹן, נָטָה קוֹ, לֹא הִשִּׁיב יָדוֹ מִבְּלַעַ. וַיִּאָּבֵל חַל וְחוֹמָה, יַחְדָּו אֲמָלְלוּ. טָבְעוּ בְּאַרְץ שְׁעָרֶיהָ, אֲבַד וְשִׁבַר בְּרִיחֶיהָ. מִלְכָּה וְשָׂרֵיהָ בְּגוֹיִם אֵין תּוֹרָה, גַּם נְבִיאֶיהָ לֹא מִצְאוּ חֲזוֹן מֵה'.

'ה' הכרית (יחמס) את בית מקדשו ששמר על ממלכת יהודה מפליה פשפפר על חטאייהם, כמו גנן שמשמיד את הספה שבה יושב שומר הגן, וכה קוטפים וגונבים את הירקות באין מפריע. על ידי השחתת בית המקדש, ששם ה' נועד (נפש) עם ישראל במועדי השנה, ה' השכיח מהם את המועדים והשבתות שהיו רגילים לחגג במקדש, ונאץ (קלל) בכעסו את המלך צדקיהו ואת שריה הכהן הגדול, שיובסו במלחמה עם הבבלים.

בכעסו על ירושלים, ה' אָנח את המזבח שעליו הקריבו קרבנות לה', וקלל את מקדשו שיעזב. ה' הסגיר בידי האויב את חומות ארמונות ירושלים, וכה נתן לו לפרץ את החומה ולהגיע לבית המקדש להחריבו. קול צהלת האויבים שנכנסו לביתו של ה' הזכיר את קול השמחה כשעלו ישראל לרגל במועדים!

המשיך המקונן ותאר: 'כבר זמן רב אָשב ה' להשחית את חומת ירושלים, וכבר שרטט קוים לתכנון חרבנה, ואף הניף ידו עליה להשחיתה, אף רצה לאפשר לה לעשות תשובה ואז ישיב את ידו המונפת למקומה. אולם מאחר שירושלים לא שבה בתשובה - ה' הכרית את חומתה הגבוהה, ואת החיל (חומה נמוכה) שסביבה, וגרם לאבל בירושלים. ומעת שנפרצה חומת העיר - ודלתות שעריה היו חסרות תועלת, פאלו טבעו בארץ, וכאלו ה' שבר והשמיד את הבריחים הנועלים את השערים.

האויב שנכנס לעיר סלק ממנה

את המלך והשרים והגלה אותם לבין הגויים בבבל, וכשהיו היהודים בגלות לא היה מי שיוֹרה להם את התורה, והיא החלה להשתכח מהם. גם נביאיה של ממלכת

יְהוּדָה, שֶׁבִקְשׁוּ מֵה' שִׁיִּדְרִיף אוֹתָם לְאַחַר הַחֲרָבָן, לֹא מֵצֵאוּ מִמְּנוֹ חֲזוֹן נְבוּאֵי בְּעִבּוּרָם'.

חֲזוֹ"ל וְהַמְּפָרְשִׁים מְבָאֲרִים שֶׁהַנְּבוּאָה שׁוֹרָה עַל הָאָדָם רַק מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה, וְלִכֵּן מְשַׁעֵה שְׁחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָרִאשׁוֹן וְיִשְׂרָאֵל שֶׁקָּעוּ בְּגִלוֹת, הִסְתַּלְקָה הַנְּבוּאָה מֵעַם יִשְׂרָאֵל. רַק חֲגִי, זְכָרְיָה וּמֵלְאָכִי עוֹד זָכוּ לְקַבֵּל נְבוּאָה בְּתַחֲלַת יָמֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשֵּׁנִי, שָׂאז הָיָה נִסְיוֹן לְשַׁקֵּם אֶת מַמְלַכְתּוֹ יְהוּדָה. אוּלָם מִכִּיּוֹן שָׂרֵב הַגּוֹלִים לְבָבֵל לֹא חֲזְרוּ לְאֶרֶץ בְּיָמֵי בֵּית שֵׁנִי, מִשְׁמַתּוֹ שְׁלֹשֶׁת הַנְּבִיאִים הָלְלוּ בְּטִלָּה הַנְּבוּאָה עַד יָמֵינוּ.

יָשְׁבוּ לְאֶרֶץ יִדְמוּ זִקְנֵי בֵּת צִיּוֹן, הֶעֱלוּ עֹפֶר עַל רֹאשָׁם, חָגְרוּ שָׂקִים.
הוֹרִידוּ לְאֶרֶץ רֹאשׁוֹן בְּתוֹלֵת יְרוּשָׁלַם. כָּלוּ בְדַמְעוֹת עֵינַי, חִמְרָמוּ
מַעֲי, נִשְׁפָּךְ לְאֶרֶץ כְּבֹדִי עַל שֶׁבַר בֵּת עַמִּי. בְּעֵטֶף עוֹלָל וְיוֹנֵק בְּרַחֲבוֹת
קִרְיָה. לְאִמּוֹתָם יֹאמְרוּ: אֵיךְ דָּגַן וְיִין? בְּהִתְעַטֵּפֶם כְּחִלָּל בְּרַחֲבוֹת עִיר,
בְּהִשְׁתַּפֵּךְ נַפְשָׁם אֶל חֵיק אִמּוֹתָם.

'פֶּלֶם הָיוּ שְׂתַפִּים בְּאֶבֶל עַל חֲרָבָן יְרוּשָׁלַם וְהַמִּקְדָּשׁ: זִקְנֵי יְרוּשָׁלַם וְחֲשׁוּבֵיהָ
יָשְׁבוּ עַל הָאֶרֶץ בְּדַמְמַת אֶבֶל, כְּשֶׁהֵם מַעֲלִים עֹפֶר עַל רֹאשָׁם וְחוֹגְרִים שָׂקִים
לְמַתְנִיָּהֶם כְּדֹרֶךְ הָאֶבֶלִים. גַּם הַבְּתוּלוֹת הַצְּעִירוֹת הוֹרִידוּ רֹאשׁוֹן לְאֶרֶץ בְּעֵצָב
וּבְהִשְׁפָּלָה'.

עַתָּה הַמְּקוֹנֵן מִתְאָר אֶת הַקִּשֵׁי הַגְּדוֹל שֶׁלוֹ וְהַצְּעָר הָרַב שֶׁהָיָה מִנֵּת חֶלְקוֹ
בְּשֵׁל הַצְּרוֹת הָרַבּוֹת שֶׁפָּקְדוּ אֶת עַמּוֹ:

'בְּכִי רַב בְּכִיתִי עַל הַשֶּׁבֶר שֶׁקָּרָה לְעַמִּי, שֶׁמִּחַמַת הָרַעַב הַכְּבֵד עוֹלָלִים
(טִיטִיט) וְתִינּוֹקוֹת יוֹנְקִים הַתְּעַלְפוּ בְּרַחֲבוֹת הָעִיר. מְרַב דְּמְעוֹת עֵינַי הַתְּכָלוּ
(לֹא נִשְׂאָר מִהֵן דְּבָר), מַעֲי הַתְּחַמְמוּ וְנַעֲשׂוּ עֲכוּרִים וּמְכֻזָּצִים, וְהַכְּבֵד שְׁלִי נִשְׁפָּךְ
לְאֶרֶץ. בְּטָרֶם הַתְּעַלְפוּ הָעוֹלָלִים כְּמוֹ חִלְלֵי מִלְחָמָה שֶׁגּוֹפּוֹתֵיהֶם מוֹטְלוֹת
בְּרַחֲבוֹת, שֶׁפָּכוּ אֶת נַפְשָׁם בְּנִפְלֵם לְחֵיק אִמּוֹתֵיהֶם, וְאָמְרוּ לָהֶן: 'אֲנִי גּוֹזְעִים
בְּרַעַב! אֵיפֹה יֵשׁ דָּגָן וְיִין לְהִשְׁקִיט אֶת רַעֲבוֹנֵנוּ?'

בְּקִשְׁתְּ הַיְלָדִים שְׂאֵמוֹתֵיהֶם תִּבְאֵנָה לָהֶם יִין עִם הַדָּגָן מְעִידָה עַל הַצְנִיחָה הַנּוֹרָאָה וְהַפְתָּאוּמִית מַחֲיֵי מוֹתָרוֹת שְׂבָהֶם אֶפְלוּ הַיְלָדִים שׁוֹתִים יִין, לְרַעַב כָּבֵד שָׁבוּ אֵין אֶפְלוּ דָגָן לְאָכֹל, אַךְ הַיְלָדִים מִתְקַשִּׁים לְהַפְרֵד מֵהֵינּוּ שֶׁהִתְרַגְּלוּ לַשְּׁתוֹת.

קִינָה הַפּוֹנֶה לִירוּשָׁלַיִם

גְּדֹל הַשֶּׁבֶר וַיְמָה גָּרַם לוֹ

כֹּחַ אֲעִידָה, מָה אֲדַמָּה לָךְ הַבַּת יְרוּשָׁלַם? מָה אֲשׁוּה לָךְ וְאֶנְחַמְךָ בְּתוֹלַת בַּת צִיּוֹן? כִּי גְדוֹל כַּיִם שְׁבָרָה, מִי יִרְפָּא לָךְ? לְבִיאִיךָ חֲזוּ לָךְ שׁוּא וְתַפֵּל, וְלֹא גָלוּ עַל עוֹנֶיךָ לְהַשִּׁיב שְׁבוֹתָהּ. וַיַּחֲזוּ לָךְ מִשְׂאוֹת שׁוּא וּמְדוּחִים.

מִכָּאֵן עוֹבֵר הַמְּקוֹנֵן לְדַבֵּר אֶל יְרוּשָׁלַיִם. פָּתַח וְאָמַר: 'אֵת מְלִי אוֹכֵל לְהִבְיֵא, שְׂעִיד בְּפִנְיֶךָ שָׁגַם לוֹ אֶרֶע שֶׁבֶר גְּדוֹל כְּזֶה? לְאִיזָה אָסוֹן אוֹכֵל לְדַמּוֹת אוֹ לְהַשׁוֹת אֵת הָאָסוֹן שֶׁהוּמַט עֲלֶיךָ, יְרוּשָׁלַיִם, כְּדֵי לְנַחֵם אוֹתָךְ שְׂאִינְךָ הַיְחִידָה שְׂפָקֵד אוֹתָהּ שֶׁבֶר כֶּה גְדוֹל? אֵינְנִי מוֹצֵא דְגָמָה לְשֶׁבֶר כְּזֶה, כִּי הַשֶּׁבֶר שֶׁלָּךְ גְּדוֹל כְּמוֹ הַיָּם הָאֵינְסוּפִי. מִי יוֹכֵל לְרַפֵּא אוֹתָךְ מִמָּוֶה?'

עַתָּה מְסַפֵּר הַמְּקוֹנֵן לִירוּשָׁלַיִם מִדוּעַ קָרְתָה לָךְ כָּל הַצָּרָה הַזֹּאת: 'הַלְבִיאִים שֶׁהִקְשַׁבְתָּ לָהֶם הָיוּ נְבִיאֵי שֶׁקֶר. בְּמִקוֹם לְגִלוֹת לָךְ שְׂעוּמָד לְבוֹא חֲרָבָן בְּגִלְלַת חֲטָאִיךָ, וְכָךְ לְעוֹרֵר אוֹתָךְ לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה, הֵם אָמְרוּ לָךְ דְּבַרִי שׁוּא (הַבֵּל) תַּפְלִים וְחֲסָרֵי טַעַם, שֶׁהִרְחִיקוּ אוֹתָךְ מִדְרָךְ הַיִּשְׂרָאֵל.'

מִהַמְסָפֵר בְּסִפְרֵי יְרֵמְיָהוּ (פְּרָק 2) עוֹלָה שְׁנִבְיֵאֵי הַשֶּׁקֶר הַבְּטִיחוּ לְאֲנָשֵׁי מַמְלַכַת יְהוּדָה שֶׁהִ' לֹא יִרְצָה לְהַחְרִיב אֵת מְקוֹדֵשׁוֹ וְאֵת עִירוֹ, וְאֵין לָהֶם לְחַשֵּׁשׁ מִחֲרָבָן. לְעַמַּת זֹאת יְרֵמְיָהוּ הִזְהִיר אֵת הָעָם שֶׁלֹּא יִשְׁעוּ לְדַבְּרֵי הַשֶּׁקֶר הַלָּלוּ, כִּי הִ' לֹא מְעַנֵּן בְּמִקְדָּשׁ אֶלָּא בְּמַעֲשֵׂים טוֹבִים, וְאִם אֲנָשֵׁי הַמַּמְלָכָה חוֹטְאִים - הִ'

יִחָרֵב אֶת מִקְדָּשׁוֹ וְאֶת עִירוֹ וַיִּגְלֶה אוֹתָם מִמֶּנָּה, כִּפִּי שְׂאֲכֹן קָרָה לְמִרְבֵּה
הַצֵּעַר.

הַתְּגוּבוֹת לְחֶרֶב יְרוּשָׁלַיִם

סָפְקוּ עֲלֵיךְ כָּפִים כָּל עַבְרֵי דָרָה שָׂרְקוּ וַיִּנְעוּ רֵאשִׁים עַל בֵּית
יְרוּשָׁלַם: הַזֹּאת הָעִיר שִׂיאֲמָרוּ כְּלִילַת יָפִי, מְשׁוֹשׁ לְכָל הָאָרֶץ?
כִּצּוֹ עֲלֵיךְ פִּיהֶם כָּל אוֹיְבֶיהָ, שָׂרְקוּ וַיִּחַרְקוּ שׁוֹן, אָמְרוּ: בִּלְעֲנֹו! אֵךְ זֶה
הַיּוֹם שִׁקְוִינָהוּ, מִצָּאֲנוּ רְאִינוּ! (עֲשֵׂה ה' אֲשֶׁר זָמַם, בַּצֵּעַ אֲמָרְתוֹ אֲשֶׁר
צָוָה מִימֵי קֶדֶם, הָרַס וְלֹא חָמַל. וַיִּשְׁמַח עֲלֵיךְ אוֹיֵב, הָרִים קֶרֶן צָרֶיךָ.

כָּל עוֹבְרֵי הָאָרֶץ שִׁחְלְפוּ לִידֶךָ וְרָאוּ אֶת חֶרְבְּנֶךָ, סָפְקוּ אֶת כַּפּוֹת יְדֵיהֶם
זוֹ בְּזוֹ בַּצֵּעַר וּבְתַמִּיּהָ, וְשָׂרְקוּ בְּתַדְהֶמָּה לְגִדְל הַחֶרֶב. חֲלֻקֶם הִנִּיעוּ רֵאשִׁים
בְּפִלְיָאָה וְחֲלֻקֶם בְּבוֹז, וְאָמְרוּ: הָאֵם זֹאת הָעִיר שְׂאוֹמְרִים עֲלֶיהָ שֶׁהִיא כְּלִילַת
יָפִי (מְשַׁלֶּמֶת בְּיָפִיָּה) שֶׁכָּל הָאָרֶץ שֹׁשִׁים לַעֲלוֹת אֵלֶיהָ וְלַחְזוֹת בְּיָפִיָּה?!

בְּסֵפֶר מְלָכִים (א ט, ח) מְסַפֵּר שְׁלֹאחַר שְׁבַנָּה שְׁלֹמֹה אֶת בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ, ה' נִגְלָה אֵלָיו וְאָמַר שָׂאֵם יִשְׁמְרוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַבְּרִית עִם ה' - מְלָכוֹת בַּיִת דָּוִד תִּמְשֹׁךְ לְנִצְחָה. אִךְ אִם יִפְרוּ אֶת הַבְּרִית - יָבוֹאוּ חֲרָבָן וְגָלוּת, וְהַגּוֹיִים שְׂיַעֲבְרוּ לְיַד בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ הַחָרֵב יִשְׂרְקוּ בְּתַדְהֵמָה וַיִּשְׁאַלוּ בְּתַמִּיהָה: מִדּוּעַ עָשָׂה ה' כִּכָּה לְאַרְץ הַזֹּאת וּלְבַיִת הַמִּקְדָּשׁ? תַּמִּיּהָת הַגּוֹיִים עַל הַחֲרָבָן נִזְכָּרָה כְּכֹר בַּתּוֹרָה (דְּבָרִים כט, כג).

הַמְקוֹנֵן מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמַלּוּתֵיהֶם שֶׁל בְּנֵי קַרְח בְּתַהֲלִים (מח, א), הַמְתַּאֲרוֹת אֶת יְרוּשָׁלַיִם כְּעִיר יָפָה וּמְשׁוֹשׁ כָּל הָאָרֶץ.

'כָּל אוֹיְבֵיךָ שָׂרְאוּ בְּמַפְלֵתְךָ שָׂרְקוּ אִף הֵם בְּתַדְהֵמָה, וְחָרְקוּ שְׁנַיִם בְּזַעֲמָם עֲלֶיךָ. הֵם פָּצוּ (פִּתְחוּ) אֶת פִּיָּהֶם בְּדַבְרֵי שִׁמְחָה, וְאָמְרוּ: 'הַשְּׂמַדְנוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם! אַכֵּן זֶה הַיּוֹם שִׁכַּח קוֹיָנוּ לְהַגִּיעַ אֵלָיו, מִצָּאֵנוּ אֶת מִבְּקָשְׁנוּ וְרָאִינוּ בְּתַבּוּסְתָּה!'

אִף שְׁבַמְשֹׁךְ מֵאוֹת שָׁנִים ה' חָמַל עַל עַמּוֹ וְלֹא הִחְרִיב אֶת מִקְדָּשׁוֹ, כָּעַת ה' לָעֲשֶׂה אֶת אֲשֶׁר תִּכְנֹן, וּבִצְעַת אֶת הַגְּזֵרָה שֶׁגָּזַר עוֹד מִיָּמַי קִדְּם, שְׂיִחְרִיב אֶת מִקְדָּשׁוֹ אִם יִשְׂרָאֵל לֹא יִשׁוּבוּ בְּתַשׁוּבָה עַל חַטָּאֵיהֶם. ה' הִרַס אֶת מִקְדָּשׁוֹ וְלֹא חָמַל עֲלָיו, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שֶׁה' שִׁמַּח אֶת אוֹיְבֵי יִשְׂרָאֵל וְהִרִים אֶת קַרְנָם (חֲשִׁיבוּתָם) בְּכֹךָ שֶׁנָּתַן לְצוֹרְרֵים לְהַחְרִיב אֶת עִירוֹ וּמִקְדָּשׁוֹ.

בְּקִלְלוֹת הַפְּתוּבוֹת בְּסֵפֶר דְּבָרִים (כח, טג) מוֹפִיעַ שָׂאֵם יִשְׂרָאֵל יַעֲשֶׂה הָרַע בְּעֵינֵי ה', הוּא יִשְׂמַח לְהַעֲנִישׁ אוֹתָם. חֲזוֹ"ל וְהַמְּפָרְשִׁים מְבַאֲרִים שֶׁאֵין הַכּוֹנֵן שֶׁה' יִשְׂמַח בְּכֹךָ, חֲלִילָה, אֲלֵא שֶׁהַעֲנִישָׁה תִּגְרַם שְׂאוּיְבֵי יִשְׂרָאֵל יִשְׂמַחוּ.

חֲזוֹ"ל מְסַבֵּים אֶת תְּשׁוּמַת לִבְנוֹ לְכֹךָ שֶׁבְּסֹדֶר פְּסוּקֵי הַקִּיּוּנוֹת, בְּפָרָקִים ב, ג וְד, הָאוֹת פ' מְקַדְּמָה אֶת הָאוֹת ע'. וּבְאֵרוֹ שֶׁהַסְּבָה לְכֹךָ הִיא שֶׁחֲרָבָן בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ הָיָה חֵלֶק מְרֻפְזֵי מְהַעֲנֵשׁ עַל חַטָּא הַמְּרַגְלִים. וְכַשֵּׁם שֶׁהַמְּרַגְלִים הַגְּזִימוּ וְאָמְרוּ בְּפִיָּהֶם דְּבָרֵי שִׁקָּר עַל הָאָרֶץ שֶׁלֹּא רָאוּ בְּעֵינֵיהֶם, כֹּךָ הַגּוֹיִים הַגְּזִימוּ וְאָמְרוּ בְּפִיָּהֶם דְּבָרֵי בָלַע עַל יְרוּשָׁלַיִם וַיהוּדָה, שֶׁלֹּא רָאוּ בְּעֵינֵיהֶם.

הַבְּקֵשָׁה מִחוּמַת יְרוּשָׁלַיִם

צָעַק לִבָּם אֶל אֲדֹנָי: חוּמַת בֵּית צִיּוֹן, הוֹרִידִי כְּנַחַל דְּמָעָה יוֹמָם וְלַיְלָה, אֶל תִּתְּנִי פּוּגַת לֶךָ, אֶל תִּדְּם בֵּית עֵינֶיךָ! קוּמִי, רִנֵּי בַלַּיְלָה לְרֹאשׁ אֲשֶׁמְרוֹת, שִׁפְכִי כַמִּים לִבְךָ נֹכַח פְּנֵי אֲדֹנָי! שְׂאֵי אֱלֹהֵי כַפְיֶךָ, עַל נַפְשׁ עוֹלְלֵיךָ הַעֲטוּפִים בְּרָעַב בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת.

עֲתָה תֵאָר הַמְּקוֹנֵן פִּיֶצֶד אֲנָשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם כְּבִיכּוֹל מִבְּקָשִׁים מִחוּמַת יְרוּשָׁלַיִם הַחֲרָבָה שֶׁתִּתְחַנֵּן לִפְנֵי ה' שְׁיִרְחַם עַל עַמּוֹ, לְאַחַר שֶׁכְּשָׁלָה בְּתַפְקִידָה לְהִגֵּן עַל אֲנָשֵׁי הָעִיר, וְכָל שְׁנוֹתֵר לָהּ הוּא לְהִתְחַנֵּן עֲלֵיהֶם.

כִּי אָמַר הַמְּקוֹנֵן: 'בְּעֵקֶבּוֹת הַחֲרָבָה צָעַק לִבָּם שֶׁל אֲנָשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם אֶל ה', בְּאֲמָצְעוֹת פְּגִיָּה לְחוּמַת יְרוּשָׁלַיִם, וְכִי אָמְרוּ לָהּ: חוּמַת יְרוּשָׁלַיִם, הִזְיִלִי דְמָעוֹת רַבּוֹת כְּנַחַל הַזֹּרוֹם יוֹמָם וְלַיְלָה, וְאֵל תִּתְּנִי לְעֶצְמָךְ הַפּוּגָה, כִּי שִׁבַּת עֵינֶיךָ (אִישׁוֹן הַעֵינִי) לֹא תַעֲצֹר מִלְדַמֵּעַ בְּתַחֲנוּנִים לִפְנֵי ה' עַל מַצְבֵּנוּ!

קוּמִי בְּעוֹד לַיְלָה, כְּשֶׁמִּתְחִילוֹת הַמְּשִׁמְרוֹת וְהוּא זְמַן הַתְּעוֹרְרוֹת, וְהָרִימִי אֶת קוֹלְךָ בְּתַפְלָה. שִׁפְכִי אֶת כָּל

אֲשֶׁר עַל לִבְךָ נֹכַח פְּנֵי ה' כְּמוֹ שְׁשׁוּפְכִים מִיָּם. הָרִימִי אֶת כַּפְיֶךָ לִפְנֵי בְּתַחֲנוּנִים עַל נַפְשָׁם שֶׁל הָעוֹלְלִים הַקְּטָנִים, שֶׁמִּתְעַלְפִּים מְרַב רָעַב וְגוֹזְעִים בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת.

הַלַּיְלָה מְחַלֵּק לְמִשְׁמְרוֹת (אֲשֶׁמְרוֹת), עַל שֵׁם שׁוֹמְרֵי מַחְנֵה הַצָּבָא

שְׁשׁוּמְרִים עַל הַמַּחֲנֶה בְּלֵילוֹת לְפִי תוֹרְנוֹת שְׁנִקְרָאת מִשְׁמֶרֶת. הַמְּקוֹנֵן מְדַגֵּישׁ שֶׁהַתְּפִלָּה נְעֲרַכֶת בְּתַחֲלַת כָּל מִשְׁמֶרֶת, בְּעֵת חֲלוּפֵי הַמִּשְׁמֵרוֹת. בְּזִמְן זֶה הַשְׁשׁוּמְרִים לֹא עֲרַנְיִים, וְלִכֵּן זֶהוּ זִמְן מִתְאַיִם לְתַקֵּף אֶת מַחֲנֶה הַצָּבָא. מֵאוֹתָהּ סָבָה זֶהוּ הַזִּמְן הַטּוֹב לְתַפְלוֹת עַל גְּאֻלְתָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִהַחֲרָבָן, שְׁעָה שְׁמֹלְאָכֵי הַחֲבָלָה לֹא עֲרַנְיִים לְחַבֵּל בְּתַפְלוֹת.

מִפְּסוּק זֶה לְמַדוּ חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל כִּי בְּעוֹד יִשְׂרָאֵל בְּגָלוֹת, טוֹב שְׁיַעֲרֹכוּ מִדִּי לֵילָה בְּלֵילָה תַּפְלוֹת וְקִינּוֹת עַל חֲרָבָן הַמְּקַדָּשׁ בְּתַחֲלַת הַמִּשְׁמֵרוֹת (שֶׁלֹּחַן עֲרוּךְ אֵרַח חַיִּים א, ב). וְאוּלָם רַבִּים נוֹהֲגִים לֹדַמֵר תַּפְלוֹת אֵלּוּ בְּחִצּוֹת הַלֵּילָה, כִּי בְּשַׁעָה זֹו מִתְגַּבֶּרֶת מִדַּת הַרְחָמִים שֶׁל ה', וּלְפִי אַחַת הַדְּעוֹת בְּתַלְמוּד זֹוהִי תַּחֲלַתָּהּ שֶׁל הַמִּשְׁמֶרֶת הַשְּׁלִישִׁית שֶׁל הַלֵּילָה. תַּפְלָה זֹו נִקְרָאת 'תַּקּוּן חִצּוֹת'.

פְּנִית הַמְּקוֹנֵן לָהּ

יְרֵאָה ה' וְהִבִּיטָה לְמִי עוֹלְלָתָ כֹּה! אִם תֵּאכְלֶנָה נְשִׁים פְּרִים עֲלֵלִי טַפְחִים, אִם יִהְרַג בְּמִקְדָּשׁ אֲדֹנָי כֹּהֵן וְנָבִיא. שְׁכַבּוּ לְאַרְץ חוֹצוֹת נַעַר וְזָקֵן, בְּתוֹלְתֵי וּבַחֲזוּרֵי נִפְלוּ בְּחֲרָב. הִרְגַת בְּיוֹם אַפָּה טִבְחָתָ, לֹא חֲמָלָתָ. הִתְקַרָא כְּיוֹם מוֹעֵד מְגוּרֵי מִסְבִּיב, וְלֹא הָיָה בְּיוֹם אַף ה' פְּלִיט וְשָׂרִידָה. אֲשֶׁר טַפְחָתִי וְרַבִּיתִי אִיבִי כֻלָּם.

לְסִיּוּם הַקִּינָה הַשְּׁנִיָּה, פּוֹנֶה הַמְּקוֹנֵן אֵל ה' בְּזַעֲקָתָ כָּאֵב שְׁיִבִּיט עַל הַזְּנוּעוֹת שֶׁבְּעַקְבוֹתֶיהֶן הִגִּיעוּ יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם לְמַצָּב שְׂאֵבְדוֹ צָלָם אָנוּשׁ. כֹּה אָמַר הַמְּקוֹנֵן: 'יְרֵאָה ה' וְהִבִּט, לֹאִיזָה עוֹד עִם עוֹלְלָתָ כֹּה, כִּפִּי שְׁעוֹלְלָתָ לְנוּ? מִחֲמַת הָרָעַב הַכָּבֵד הַשׁוֹרֵר בְּעִיר, הַנְּשִׁים הַרְחֲמַנִּיּוֹת, שְׁבִדְרָהּ כָּל מְרַחֲמוֹת עַל הַעוֹלְלִים שֶׁלָּהֶן, מֵרַב רָעַב אוֹכְלוֹת אֶת יַלְדֵיהֶן שְׂמֵתוּ, אִף שֶׁהֵם פְּרִי בִטְנֵן שְׂגִדְלוֹ וְטַפְחוֹ בְּמִסִּירוֹת וּבְאַהֲבָה! הֵאֵם יֵשׁ עוֹד עִם שְׂקָרָה לוֹ כֹּה?! הֵאֵם יֵשׁ עוֹד עִם שְׁהִכְהִנִּים וְהִנְבִּיאִים שֶׁלוֹ נִהְרָגִים בְּתוֹךְ בֵּית מִקְדָּשׁוֹ, כִּפִּי שְׁנִהְרָגוּ הַכְּהֻנִּים וְהִנְבִּיאִים בְּתוֹךְ מִקְדָּשׁ ה'?!'

בְּקִלְלוֹת שֶׁבִפְרָשֶׁת כִּי תָבוֹא מֵתָאֵר שָׁאֵם יִשְׂרָאֵל יִפְרוּ אֶת הַבְּרִית עִם ה' וְלֹא יַעֲשׂוּ תְשׁוּבָה עַל חַטָּאֵם, עֲנִשְׁיָהֶם עֲלוּלִים לְהִגִּיעַ עַד כְּדֵי כִּף שֶׁהַנָּשִׁים הִרְחֲמִנּוּת תִּאֲבָדְנָה צָלָם אָנוּשׁ מֵרַב רָעַב, וְתִאֲכַלְנָה אֶת יְלָדֵיהֶן שְׁמֵתוּ בְּרָעַב. מִמְּגִלַת אֵיכָה אָנוּ לומְדִים שֶׁמִּצָּב נוֹרָא זֶה אָכֵן קָרָה לְקִרְאָת חֲרַפְּוֹן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָרִאשׁוֹן.

עַל פִּי חַז"ל, בְּפָסוּק 'אִם יִהְיֶה בְּמִקְדָּשׁ ה' כִּהֵן וְנָבִיא' יֵשׁ רִמּוֹז לְכִף שֶׁהָעֲנָשִׁים שֶׁבָּאוּ עַל יִשְׂרָאֵל אֲרָעוּ בְּשֵׁל הַרִיגַת זְכָרֶיהָ הַכֹּהֵן, שֶׁהָיָה נָבִיא וְנָבֵא נְבוֹאָת פְּרָעָנוּת עַל מַמְלַכַת יְהוּדָה. בְּמָקוֹם לְהַקְשִׁיב לוֹ וְלַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה עַל חַטָּאֵם, אֲנִשִּׁי יְהוּדָה הִרְגוּ אוֹתוֹ בְּמִצְוֹת הַמֶּלֶךְ יוֹאָשׁ בְּתוֹךְ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב כה, כ-כב).

מִמְשִׁיף הַמִּקְוֵנִן לְתֵאֵר בְּפָנָי ה' אֶת הָאָסוֹן: 'בְּיוֹם כַּעֲסָה עָלֵינוּ, הִרְגַּת בְּנוֹ כָּפִי שֶׁטוֹבְחִים (שׁוֹחֲטִים) צֵאֵן וּבָקָר לֹלֵא חֲמֵלָה - בְּחֻצוֹת הָעִיר שֶׁכָּבוּ מוֹטָלִים עַל הָאָרֶץ נְעָרִים וְזִקְנִים שְׁמֵתוּ מִחַמַּת הָרָעַב, וְהַבְּחֹרִים וְהַבְּתוּלוֹת הַצְּעִירִים, שֶׁהָיָה בָּהֶם יוֹתֵר כּוֹחַ וְלֹא מָתוּ בְּרָעַב - נִהְרְגוּ בְּחֶרֶב הָאוֹיֵב.

כְּשֵׁם שֶׁקִּרְאָת לְיִשְׂרָאֵל לְהִתְאַסֵּף וְלַחַגֵּג אֶת הַמוֹעֲדִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, כִּף קִרְאָת לְאוֹיְבֵינוּ הַגֵּרִים מִסְבִּיבֵנוּ - שְׁעַד כֹּה פָּחַדוּ לְהִלָּחֵם בְּנוּ - לְבוֹא אֶל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְהַחְרִיבוֹ, וְלַהֲרֹג בְּנוֹ. בְּיוֹם כַּעֲסוֹ שֶׁל ה' אִף אֶחָד אֵינּוּ יָכוֹל לְשַׂרְדּוֹ וְלַהֲפִלֵּט מִן הַצָּרָה, כִּף כֹּלָה הָאוֹיֵב אֶת בְּנֵי שְׁטַפְחָתִי וְגִדְלָתִי.

הַקִּינָה הַשְּׁלִישִׁית - קִינַת הַגָּבֵר הַמִּקְוֵנִן (פָּרָק א)

בְּקִינָה הַשְּׁנִיָּה הַמִּקְוֵנִן אָמַר אֶת דְּבָרֵי הַקִּינָה כְּמִתְבּוֹנֵן מִן הַצַּד עַל הַצָּרוֹת שֶׁפָּקְדוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם, וְאֵלּוּ בְּקִינָה הַשְּׁלִישִׁית הַמִּקְוֵנִן מֵתָאֵר אֶת הַצָּרוֹת כְּמִי שֶׁחָוָה אוֹתָן עַל בְּשָׂרוֹ.

בְּחִלְקָה הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַקִּינָה הַשְּׁלִישִׁית הַמִּקְוֵנִן מֵתָאֵר שׁוֹב בְּכֶאֱב גְּדוֹל אֶת הַצָּרוֹת שֶׁהָבִיא ה' עַל עַמּוֹ, עַד שֶׁכִּבְּיָכוֹל נַעֲשֶׂה לָהֶם כְּאוֹיֵב. בְּחִלְקַת הַשְּׁנִי

שֶׁל הַקִּינָה הַמְּקוּוֹנֵן מְקַבֵּל עָלָיו אֶת הַדִּין וּמַעֲוֹרֵר אֶת נַפְשׁוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְחֲשׁוֹן נַפְשׁוֹ. בַּחֶלֶק הַשְּׁלִישִׁי שֶׁל הַקִּינָה הַמְּקוּוֹנֵן מִתְפַּלֵּל לַה' לִישׁוּעָה וּלְנִחְמָה.

ה' "נלחם" בעמו

אֲנִי הַגִּבֹּר רָאָה עָנִי בְּשֶׁבֶט עִבְרָתוֹ. אֹתֵי נֶהַג וַיִּלְךְ חֲשֹׁךְ וְלֹא אֹרֶךְ בֵּי יוֹשְׁבֵי יְהוּדָה כָּל הַיּוֹם. בָּלָה בְּשָׂרֵי וְעוֹרֵי, שֶׁבֶר עֲצָמוֹתַי. בָּנָה עָלַי וַיִּקַּף רֹאשׁ וּתְלָאָהּ. בְּמַחְשָׁכִים הוֹשִׁיבֵנִי כְּמֵתֵי עוֹלָם. גָּדַר בְּעֵדֵי וְלֹא אֵצְא, הַכְּבִיד נִחְשְׁתִּי. גַּם כִּי אֲזַעַק וְאֲשׁוּעַ – שְׁתֵּם תִּפְלֹתַי: גָּדַר דְּרָכַי בְּגִזִּית, נְתִיבֹתַי עֲנָה. דָּב אַרְבַּי הוּא לִי, אֲרִי בְּמִסְתָּרִים. דְּרָכַי סוֹרֵר וַיִּפְשַׁחֲנִי, שָׁמְנֵי שָׁמִים. דְּרָךְ קִשְׁתּוֹ וַיִּצִיבֵנִי כַּמְטָרָא לַחֶץ. הִבִּיא בְּכַלְיוֹתַי בְּנֵי אֲשֻׁפְתּוֹ.

פָּתַח הַמְּקוּוֹנֵן וְאָמַר: 'אֲנִי הוּא הַגִּבֹּר שֶׁרָאָה אֶת הָעֲנוּי שֶׁהִבִּיא ה' עַל עַמּוֹ, כְּאִלּוּ הִכָּה אוֹתָם בְּשֶׁבֶט (מַקֵּל) בְּעֵת כְּעֶסוֹ עֲלֵיהֶם. בְּעֲזֵרַת מְטָה זֶה הוּא גַם הוֹלִיךְ אֹתִי לְמָקוֹם חֲשֹׁךְ שָׁאִין בּוֹ תִּקְוָה לְמִצָּא אֹרֶךְ. וְאִף שֶׁעוֹד עַמִּים חוֹטְאִים, רַק (אֵף) בֵּי הוּא מְכָה בְּיָדוֹ שׁוֹב וְשׁוֹב, וְכָל הַיּוֹם הוּא הוֹפֵךְ אֶת כּוּוֹן יָדוֹ כְּדֵי לְהַכּוֹת בֵּי מְכַל הַכוּוֹנִים.'

הַמְּפָרְשִׁים מְבַאֲרִים שֶׁהַמְּקוּוֹן - יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא - תֵּאָר כְּאֵן אֶת הַצָּרוֹת שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל סָבַל בְּעַת הַחֲרָבָן, אֲךָ גַּם רָמַז עַל הַצָּרוֹת הָאִישִׁיּוֹת שֶׁסָּבַל בְּעַצְמוֹ, הֵן מֵאֲנָשֵׁי יְהוּדָה שֶׁכְּעָסוּ עַל נְבוֹאוֹת הַזַּעַם שֶׁאָמַר לָהֶם, וְהֵן מִכָּף שֶׁמִּכָּל הַנְּבִיאִים הוּא הָיָה הַנְּבִיא שֶׁרָאָה בְּמוֹ עֵינָיו אֶת חֲרָבֵן הַבַּיִת וְהַגְּלוּת.

'מֵרַב הַמַּכּוֹת שֶׁסִּפְּגַתִּי מִשְׁבָּטוֹ, ה' הִפָּךְ אֶת בְּשָׂרֵי וְעוֹרֵי לְבָלוּיִים, וְשִׁבַּר אֶת עַצְמוֹתַי. כִּדֵּי שֶׁלֹּא אוּכַל לְהַמְלִיט מִהַצָּרָה, ה' בָּנָה סְבִיבֵי חוּמָה גְבוּהָה שֶׁל מְרִירוֹת וְצָרוֹת עַד מֵעַל רֹאשִׁי, שֶׁהִקִּיפָה וְלָכְדָה אוֹתִי. ה' הִגְלָה אוֹתִי לַגְּלוּת, שָׁם יִשְׁבְּתִי בַּחֲשֻׁכָה כֹּה גְדוּלָה, עַד שֶׁנִּדְמָה הָיָה לִי שֶׁהִיא תַמְשֻׁךְ לְעוֹלָם, כְּמוֹ חֲשֻׁכַת הַמּוֹת הַנִּצְחִית. וְכִדֵּי שֶׁלֹּא אוּכַל לְצֹאת מִהַחֲשֻׁכָה בְּשׁוּם דֶּרֶךְ, ה' גָּדַר גָּדַר שֶׁסִּגְרָה אוֹתִי שָׁם, וְאִף אֶזַק אֶת רַגְלֵי בְּשִׁלְשָׁאוֹת נַחֲשֵׁת כְּבִדּוֹת. וְגַם אִם אֲנִסָּה לְזַעַק וּלְשׁוּעַ (לְבַקֵּשׁ יְשׁוּעָה) לִפְנֵי ה' מִשָּׁם - הוּא כְּבִיכּוֹל סָתַם אֶת פְּתָחֵי הַשָּׁמַיִם כִּדֵּי שֶׁתִּפְּלֹתִי לֹא תִגִּיעַ אֵלָיו.

גַּם לוֹ הָיִיתִי מִצְּלִיחַ לְחֶמֶק מִהַמְּאָסָר הַחֲשׂוּהָ, לֹא הָיִיתִי מִצְּלִיחַ לְשׁוּב לְאַרְצִי, כִּי ה' גָּדַר אֶת הַדְּרָכִים בְּחוּמָה חֲזָקָה שֶׁל אֲבֹנֵי גְזִית (גְזוּזוֹת וּמְסֻתּוֹת), וְעוֹת (עֲקָם) אֶת נְתִיבֵי הַמְּלוּט כִּף שִׁיּוּבִילוֹ אוֹתִי בַּחֲזָרָה אֶל הַמְּאָסָר.

גַּם אִם אֲצְלִיחַ לְמִצָּא דֶּרֶךְ לְבָרַח, ה' אוֹרֵב לִי בַּדְּרָכִים כְּדֵב אוֹ אֲרִיָּה הַמְּסֻתָּמַר לִפְנֵי שֶׁמְזַנֵּק עַל טְרָפוֹ. בְּנוֹסָף, ה' פָּזַר סִירִים (קוֹצִים) עַל אֵירָכֵי

המלוט שלי, שפצעו אותי ובקעו את בשרי, וכך נותרתי שומם ובודה, וכלם משתוממים למראה צרותי.

ה' הציב אותי כמטרה שיורים עליה חצים, ואז ירה את קשתו וירה בי חצים ששלף מאשפתו (נרתיק החצים) והובאו (ננעצו) בכליות שלי.

חז"ל והמפרשים מבארים את משל המטרה: כאשר יורים חצים אל המטרה, היא אינה נופלת אף שהחצים פוגעים בה בעצמה רבה. כך אף על פי שהגויים השפילו ובזו את ישראל בגלות ובזו את רכושם, כמו חצים שפוגעים בעצמה, הם לא הצליחו להפיל אותם, ועם ישראל המשיך להתקיים.

הייתי שחוק לכל עמי, נגינתם כל היום. השביעני במרורים, הרוני לענה. וגרס בחץ שני, הכפישני באפר. ותזנח משלום נפשי, נשיתי טובה. ואמר: אבד נצחי ותחלתי מה!

'בעקבות הצרות הרבות שבאו עלי הייתי ללעג ולשחוק לכל העמים, ובנגונים בבית המשתה הם שרו כל היום שירי שמחה על מפלתי.'

המפרשים מבארים שבדברים אלו (הייתי שחוק לכל עמי) מרמז המקורן - ירמיהו הנביא - גם לכה שלא רק שאנשי ממלכת יהודה התעלמו מנבואותיו המתריעות מפני חורבן הקרב, אלא הם אף בזו ולעגו לו עצמו.

'במקום לשבע מלחם ולרוות ממים, ה' השביע אותי באכילת מרורים והרהר את צמאוני בשתיית לענה (צמח מר ואולי אף רעיל). ה' האכיל אותי חץ (אבנים קטנטנות) שננעץ בשני גרס (רסק ושבד) אותו. ובמקום לשכב על מטה, ה' הכפיש (שקע והטמין) את גופי באפר.'

חז"ל מבארים שמכיון שישאל לא שער לאזהרותיו של ירמיהו, הם לא הכינו את הפלים הדרושים ליציאה לגלות, ולכן נאלצו ללוש את הבצק

בְּגִמּוֹת בְּאֲדָמָה. הַחֲצִץ שֶׁבְּגִמּוֹת הָיָה מִתְעַרֵּב בְּבִצָּקָה, וּכְשֶׁהָיוּ אוֹכְלִים אֶת הַלֶּחֶם שֶׁנֶּאֱכָפָה מִמֶּנּוּ, הָיָה הַחֲצִץ מְשִׁיבֵר אֶת שְׁנֵיהֶם.

'בְּשֵׁל רְבוּי הַצָּרוֹת, נְשִׁיתִי (שְׂכַחְתִּי) אֶת כָּל הַטּוֹבָה שֶׁהֵיְתָה לִי בְּאַרְצִי, וְנִפְשִׁי זָנְחָה אֶת הַתְּקוּנָה שֶׁאֲשׁוּב לַחַיּוֹת בָּהּ בְּשָׁלוֹם. וְאִמְרָתִי בְּלִבִּי בִּיאוּשׁ: אֲבַד הַסְּכּוּי שֶׁאֲמַשִּׁיף לְהַתְקִים לְנִצָּחַת, וְאֲבַדְתִּי תְקִנָּתִי לִיחַל לִישׁוּעַת ה'!

דְּבַרֵי הַנְּחֻמָּה וְהַתְּקוּנָה

זְכֹר עֲנִי וּמְרוּדִי, לַעֲנֵה וְרֹאשׁ. זְכֹר תִּזְכּוֹר וְתִשׁוּחַ עָלַי נִפְשִׁי. זֹאת אֲשִׁיב אֶל לִבִּי, עַל כֵּן אוֹחִיל: חֲסִדֵי ה' כִּי לֹא תִמְנֶנּוּ, כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו. חֲדָשִׁים לְבַקְרִים רַבָּה אֲמוּנָתְךָ, חֲלִקֵי ה', אֲמָרָה נִפְשִׁי, עַל כֵּן אוֹחִיל לוֹ. טוֹב ה' לְקַוֹ, לְנִפְשׁ תִּדְרָשׁנּוּ. טוֹב וְיַחִיל וְדוֹמֵם לַתְּשׁוּעַת ה'. טוֹב לְגַבֵּר כִּי יִשָּׂא עַל בְּנֵעוּרָיו. יֵשֵׁב בְּדָד וְיִדָּם כִּי נָטַל עָלָיו. יִתֵּן בְּעַפְרָה פִּיהוּ, אוֹלֵי יֵשׁ תְּקוּנָה. יִתֵּן לְמַכְהוֹ לַחִי, יִשְׁבַּע בַּחֲרָפָה.

לְמֵרוֹת הַיְאוּשׁ, הַמְּקוֹנֵן מִבְּקֵשׁ מֵה': 'זְכֹר אֶת הָעֲנּוּי שֶׁעֲנּוּ אוֹתִי אוֹיְבֵי, וְאֶת זַעֲקוֹת הָאֲנַחָה שֶׁזַּעַקְתִּי עַל הַצָּרוֹת שֶׁבָּאוּ עַל שְׂמֹרְדָתִי בָּךְ. זְכֹרֵנִי מֵר לִי כִּמוֹ לַעֲנֵה וְרֹאשׁ (צְמַחִים מְרִים).

עד שִׁבּוֹא הַיּוֹם שֶׁתִּזְכָּר זֹאת וְתוֹשִׁיעַ אוֹתִי מִן הַצָּרָה, נִפְשִׁי תִזְכָּר שֶׁהֲצָרוֹת בָּאוּ עַל שְׁמֵרֵדְתִּי בָּהּ, וְהִיא תִשָּׁחַ (תַּתְּכֹפֶף וְתִכְנַע) לִפְנֵיהָ בְּתִשׁוּבָהּ. וְאַזּוּ אוּכַל לְהִשִּׁיב דְּבָרֵי תִקְוָה לְלִבִּי הַמֵּיֶאֱשׁ וְלוֹמֵר לוֹ זֹאת: 'בְּזָכוֹת חֲסִדֵי ה' שָׁאִין לָהֶם סוּף, וְרַחֲמָיו שָׁאִינָם כָּלִים (נִגְמָרִים), לֹא תִמְנּוּ (הַשְׁמַדְנוּ) עַל יְדֵי אוֹיְבֵינוּ הַקָּמִים עָלֵינוּ. בְּכָל בִּקְרַת מִתְּחִלָּתֵנוּ חֲסִדֵיהָ עִמָּנוּ, וְכָהּ מִתְחַזְּקֵת בְּלִבֵּנוּ הַהִפְרָה שְׂרָפָה אֲמוֹנָתָהּ - גְּדוּלָה נְאֻמָּנוּתָהּ לְקַיֵּם אֶת הַהִבְטָחָה שֶׁעָם יִשְׂרָאֵל לֹא יֵאבֵד לְעוֹלָם.'

הַסָּפָה שָׁאִנִּי מִיחַל לִישׁוּעַת ה' וְלֹא מִתֵּאֲשׁ הִיא שֶׁנִּפְשִׁי מִזְכִּירָה לִי תְּמִיד: 'ה' הוּא חֲלֹקִי - הוּא אֱלֹהֵי שְׁנָתִן לִי אֶת אֶרְצוֹ! וְכִיּוֹן שֶׁה' פּוֹעֵל טוֹב עִבּוֹר הַפּוֹנִים אֵלָיו בְּתַפְלָה וּמִקְוִים לִישׁוּעָתוֹ - טוֹב לְאָדָם שֶׁיִּחַל לָהּ, וְאַזּוּ יִמְתִּין בְּדוּמְיָה לְתִשׁוּעַת ה'. וְגַם אִם הַתִּשׁוּעָה לֹא תָבוֹא מִיָּד, טוֹב לְגַבֵּר שֶׁיִּתְגַּבֵּר וַיִּשָּׂא אֶת עַל הַצָּרוֹת בְּעוֹדוֹ בְּגִיל הַנְּעוּרִים, וְאַזּוּ כִּשְׂתִּבְּגֵר יִרְאֶה בִישׁוּעַת ה'. אוֹלָם כָּל עוֹד הוּא שְׂרוּי בְּצָרָה, טוֹב לוֹ שֶׁיִּשָּׁב בְּבִדְיוֹת וּבְדַמְמָה וַיִּקְבַּל עַל עֲצָמוֹ אֶת הַגְּזֵרָה שֶׁהוֹטְלָה עָלָיו.

וּבְעוֹדוֹ יוֹשֵׁב בְּדָד, יִרְפִּין (יָמוּ) אֶת פִּיו עַד הַעֲפָר בְּהִשְׁתַּחֲוֶיָה וּבִכְנִיעָה לָהּ, וְעַל יְדֵי כָּהּ אוֹלֵי יוּכַל לְקוֹוֹת שֶׁה' יוֹשִׁיעַ אוֹתוֹ. כִּשְׁהָאוֹיְבִים יָכוּ אוֹתוֹ - אֵל תִּתְּנֵד לָהֶם, אֲלֵא כִּבְיָכוֹל? תֵּן לִפְנֵיהֶם אֶת הַלְּחִי כְּדֵי שֶׁיָּכוּ אוֹתָהּ, וְגַם אִם יִהְיֶה שָׁבַע מִחֲרָפוֹת וּקְלָלוֹת שֶׁמְחַרְפִּים אוֹתוֹ בַּגּוֹלָה - יִקְבַּל עָלָיו אֶת הַדִּין.

יִרְמִיָּהוּ הַנְּבִיא הוֹרָה לְיוֹשְׁבֵי מַמְלַכַת יְהוּדָה כְּמָה פְּעָמִים, שֶׁבְּעוֹד הֵם מִשְׁעַבְדִּים לְמֶלֶךְ בָּבֶל, עֲלִיהֶם לְהִבִּין שֶׁזֶּה גְזֵרַת ה' וְלִקְבַּל עֲלֵיהֶם אֶת הַדִּין, וְלֹא לְהִתְקוֹמֵם. רַק כָּהּ יוּכְלוּ לְהִפְנִים שֶׁעֲלֵיהֶם לְהִתְעוֹרֵר וְלַעֲשׂוֹת תִּשׁוּבָה עַל הַחֲטָאִים שֶׁגָּרְמוּ לְצָרָה.

כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם אֲדָנִי. כִּי אִם הוֹגָה וְרַחַם כָּרַב חֲסִדָּיו. כִּי לֹא עֲנָה מִלְּבוֹ, וַיִּגַּה בְּנֵי אִישׁ. לְדַכָּא תַחַת רַגְלָיו כֹּל אֲסִירֵי אֶרֶץ. לְהַטּוֹת מִשְׁפָּט גָּבֵר נֶגֶד פְּנֵי עֲלִיוֹן. לְעֵנֹת אָדָם בְּרִיבוֹ, אֲדָנִי לֹא רָאָה. כִּי זֶה

אָמַר וְהִנֵּה? אֲדַנִּי לֹא צָוָה. כֹּמְפֵי עֲלִיּוֹן לֹא תִצָּא הַרְעוֹת וְהַטּוֹב. כֹּל
 יִתְאוּנָן אָדָם חִי? גִּבֵּר עַל חֲטָאֵיו! לְחַפְשָׁה דְרָכֵינוּ וְנַחֲקֶרְהָ וְנִשְׁוֹבָה עַד
 ה'. נִשְׂא לְבַבְנוּ אֶל כַּפִּים, אֶל אֵל בְּשָׂמִים.

עֲתָה מִבְּאֵר הַמְּקוּוֹן מִדּוּעַ אֵין לְהִתְקוּמָם עַל הַצָּרָה: 'עַל הַגּוֹלִים לְקַבֵּל
 עֲלֵיהֶם אֶת הַדִּין, כִּי ה' לֹא יִזְנַח אֶת עַמּוֹ לְעוֹלָם, אֲלֵא אַחַר כָּל צָרוֹת
 הַגּוֹלוֹת הוּא יוֹשִׁיעַ אוֹתָם מִהֵן. כִּי גַם כְּשֶׁה' מֵבִיא יְגוֹן עַל הָאָדָם - לְבִסּוֹף
 הוּא מֵרַחֵם עָלָיו בְּרַב חֶסֶד, כִּי ה' לֹא מְעַנֶּה אֶת בְּנֵי הָאָדָם וּמֵבִיא עֲלֵיהֶם
 יְגוֹן לְלֹא סִבָּה. ה' לֹא מְעַנֶּן לְדַכָּא אֶת בְּנֵי הָאָדָם, כְּאֵלּוּ לְכַד אוֹתָם בְּאֶרֶץ
 כְּמוֹ אֲסִירִים שְׂאִינָם יְכוּלִים לְהַמְלִיט מִפְּנֵיו.

וְהִיּוֹת שְׁגָם דְּבָרִים שְׁקוּרִים בְּסִתְרֵי גְלוּיִים לְפָנֵי ה', הוּא לֹא מֵאֲפָשֵׁר לְשׁוֹפְטִים
 לְהַטּוֹת לְרַעָה אֶת מִשְׁפָּטוֹ שֶׁל אָדָם, וְלֹא כִּשְׁר בְּעֵינֵי ה' לְתַתּ לָהֶם לְעוֹת
 אֶת הַדִּין בְּחֻשְׁבָם שֶׁה' לֹא רוֹאֶה אֶת הָעוֹל שֶׁנַּעֲשֶׂה לְנִשְׁפָּט.

גַּם כְּשֶׁשׁוֹפְטִים מְעוֹתִים אֶת הַדִּין, מִצְדִּיקִים רָשָׁע אוֹ מְרִשְׁעִים צְדִיק - ה'
 מֵיִטִּיב לְצְדִיק וּמְעַנֵּשׂ אֶת הָרָשָׁע, וְכִּף דּוֹאֵג שִׁיתְקִים דִּין צְדִיק.

'כָּל דְּבַר שְׁקוּרָה בְּעוֹלָם הוּא מֵאֵת ה', שְׁכֵן אֵין מִי שְׁיִכּוֹל לְתַכְנֵן וּלְבַצֵּעַ
 דְּבַר רַע אִם ה' לֹא צָוָה שְׁכֵף יְהִיָה. אֲמָנָם שׁוֹם דְּבַר רַע אוֹ טוֹב לֹא יוֹצֵא
 מִפִּי עֲלִיּוֹן (ה) לְלֹא סִבָּה, הַכֹּל לְפִי מַעֲשֵׂי הָאָדָם. לְכֵן כֹּל יֵשׁ לְאָדָם
 לְהִתְאוּנָן עַל דְּבַר רַע שְׁקוּרָה לוֹ, כָּל עוֹד הוּא חִי וְיִכּוֹל לְבַחֵר בְּטוֹב? הֲלֹא
 חֲטָאֵיו שֶׁהִתְגַּבְּרוּ עָלָיו הֵם שְׁגָרְמוּ לְצָרוֹתָיו!

וְכִיּוֹן שֶׁהַצָּרוֹת בָּאוֹת בְּגִלְלַת הַחֲטָאִים, הִבָּה לְחַפֵּשׂ וְנַחֲקֶר בְּמָה חֲטָאֵנוּ בְּדִרְכֵי
 הַתְּנַהֲגוּתְנוּ, וְנִשְׁוֹב בְּתִשְׁוֹבָה עַד ה'. וְכִשְׂאָנוּ פּוֹרְשִׁים כְּפִינוּ בְּתַפְלָה אֶל
 הָאֵל שְׁבִשְׂמִים, הִבָּה לְשֹׂא אֵלָיו גַּם אֶת לְבַבְנוּ, וְלֹא נִנְסָה לְהִסְתִּיר מִה' אֶת
 הַמְחֻשְׁבוֹת הַרְעוֹת שֶׁבְּלַבְנוּ.

ה' כָּבֵר לֹא סָלַח

נִחַנּוּ פִּשְׁעֵנוּ וּמְרִינוּ, אַתָּה לֹא סָלַחַת. סִכּוּתָהּ בָּאֵף וַתִּרְדֹּפֵנוּ, הֲרַגְתָּ, לֹא חִמַּלְתָּ. סִכּוּתָהּ בְּעֵנָן לָךְ מֵעֵבֹר תִּפְלֶה. סִחִי וּמְאוּס תִּשְׁיַמְנוּ בְּקֶרֶב הָעַמִּים. פָּצוּ עֵלֵינוּ פִּיהֶם כָּל אֲיֵבֵינוּ. פִּיחַד וּפְחַת הָיָה לָנוּ, הַשָּׂאת וְהַשְׁבֵּר. פִּלְגֵי מַיִם תִּרְדַּד עֵינֵי עַל שֶׁבֶר בֵּת עַמִּי. לֵינִי נִגְרָה וְלֹא תִדְמָה, מֵאִין הִפְגוּת. לֵד יִשְׁקִיף וַיֵּרֶא ה' מִשְׁמַיִם. לֵינִי עוֹלָלָה לְנַפְשִׁי מִכָּל בָּנוֹת עִירִי.

הַמְקוֹנֵן מִתְאוֹנֵן עַל שְׂאֵחָרֵי פְעָמִים כֹּה רַבּוֹת שֶׁבָּהֶן ה' סָלַח לְיִשְׂרָאֵל, וְהֶאָרִיךְ אִפּוֹ עַמִּם לְמִרוֹת הַחֲטָאִים, כְּעַת לֹא סָלַח עוֹד: 'אֲנִיחַנוּ פִּשְׁעֵנוּ וְהִמְרִינוּ אֶת פִּיךָ, כְּפִי שֶׁעֲשִׂינוּ גַם בְּעֵבֶר, אַךְ כְּעַת כָּבֵר לֹא סָלַחַת לָנוּ כְּפִי שֶׁסָּלַחַת עַד כֹּה. כָּאלוֹ סִכְכַּתְּ אֶת הַשָּׁמַיִם בְּעַנְנִים שִׁיחֲסִמוּ אֶת תִּפְלוֹתֵינוּ,

כִּי שְׂלֵא תוֹכְלֶנָה לְעֵבֶר וּלְהַגִּיעַ אֵלֶיךָ. בְּכַעֲסֶךָ סִוְכַכְתָּ וְכַסִּיתָ אֶת פְּנִיךָ מֵאֲתָנוּ, כָּאלוֹ הִפְסַקְתָּ לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵינוּ, וְאֲזַ בָּאוּ עֲלֵינוּ אוֹיְבִים שֶׁרָדְפוּ אוֹתָנוּ וְהָרְגוּ בָנוּ לֹלֵא חִמַּלְתָּ. וְכִשְׁהִטְלִטְלֵנוּ בַּגְּלוּת בְּקֶרֶב הָעַמִּים, עָשִׂיתָ אוֹתָנוּ כְּמוֹ לְכַלּוֹךְ מְאוּס (סְחִי) שֶׁכֶּלֶם נִגְעָלִים מִמֶּנּוּ. וְכִיּוֹן שְׂאוֹיְבֵינוּ מָאָסוּ אוֹתָנוּ, הֵם פָּצוּ (פִּתְחוּ) אֶת פִּיהֶם עֲלֵינוּ בְּדַבְרֵי חֲרָפוֹת, לַעַג וּבִזּוּ.

הַשׁוֹאֵה וְהַשֹּׁבֵר הַגָּדוֹל שֶׁבָּאוּ עָלֵינוּ גָּרְמוּ לָנוּ לִפְתּוֹךְ גָּדוֹל, שֶׁפָּאֶשֶׁר נִסִּינוּ לְבָרַח מִפָּנָיו - נִפְלְנוּ לְפַחַת (בוֹר). פִּלְגֵי מַיִם (נְהַרֹת) שֶׁל דְּמָעוֹת יָרְדוּ מֵעֵינַי עַל הַשֹּׁבֵר שֶׁאַרְעָה לְעַמִּי. הַדְּמָעוֹת נִגְרוֹת מֵעֵינַי לֵאלֹא מַעְצוֹר אוֹ הַפּוֹגָה, וְהֵן תִּמְשַׁכְּנָה עַד שֶׁה' יִשְׁקִיף מִשָּׁמַיִם וַיִּרְאֶה אֶת צְרוּתֵינוּ, וַיִּרְחַם עָלֵינוּ. עֵינַי הַדּוֹמְעֵת גָּרְמָה לְנַפְשִׁי צַעַר יוֹתֵר מִכָּל בְּנוֹת עִירִי.

פְּרוּשִׁים רַבִּים נֶאֱמְרוּ לְפָסוּק הָאֶחָד. יֵשׁ מִבְּאֵרִים אוֹתוֹ כֹּה: הַבְּכִי שֶׁבְּכִיתִי עַל הַחֲרָבִים גָּדוֹל יוֹתֵר מִהַבְּכִי שֶׁל כָּל בְּנוֹת הָעִיר, אֵף שֶׁדִּרְכָן שֶׁל הַבְּנוֹת לְהִרְבוֹת בְּבָכִי. וַיֵּשׁ מִבְּאֵרִים כֹּה: עֵינַי, שֶׁרָאוּ אֶת כָּל הַצָּרוֹת שֶׁל בְּנוֹת עִירִי, גָּרְמוּ לִי צַעַר רַב, כִּי מְרַב הַדְּמָעוֹת שֶׁזָּלְגוּ מֵהֶן נִגְרַם לִי כְּאֵב וְכַעֲוָה. וְחֲזִ"ל בְּאֵרוֹ שֶׁמִּמְלַכְתָּ יְהוּדָה אוֹמְרֵת זֹאת: עֵינַי, שֶׁהִלְכוּ אַחֲרֵי הַחֲטָא וְהַעֲוֹן בְּמִקּוֹם לְהַבִּיט אֶל הַנְּבִיא הַמְּזַהֵר מִפָּנֵיהֶם, גָּרְמוּ לִי לְצָרוֹת קְשׁוֹת יוֹתֵר מִכָּל הַצָּרוֹת שֶׁגָּרְמוּ לִי אֲמוֹת הָעוֹלָם.

צָדוֹן צָדוֹנִי כְּצַפּוֹר אוֹיְבֵי חַנּוּם. צָמְתוֹ בְּבוֹר חַיִּי, וַיְדוּ אֶבֶן בִּי. צָפוּ מַיִם עַל רֹאשִׁי, אֲמַרְתִּי: נִגְזַרְתִּי.

הַמְּשִׁיף הַמְּקוֹנֵן: 'כָּל הַבְּכִי הַזֶּה שֶׁבְּכִיתִי הוּא עַל כִּי אוֹיְבֵי צָדוֹן אוֹתִי לְשׂוֹא, אֵף שֶׁלֹּא עָשִׂיתִי לָהֶם דְּבַר רָע, כְּמוֹ צַפּוֹר שֶׁהֲצִיִּדִים צָדִים אֵף שֶׁלֹּא עָשִׂיתָ לָהֶם רָעָה. לְאַחַר שֶׁלְּכַדוּ אוֹתִי, הֵם הִשְׁלִיכוּ אוֹתִי לְבוֹר עֲמַק כְּדֵי שֶׁאֲהִיָּה כְּלוֹא בּוֹ לְצִמִּיתוֹת כָּל חַיִּי. וְלֹא הִסְתַּפְּקוּ בְּכֶךָ, אֶלֶּא גַם הִשְׁלִיכוּ לְבוֹר אֶבֶן (כְּדֵי לְסַתֵּם אֶת הַבוֹר אוֹ כְּדֵי לְהַקְשׁוֹת אֶת הַיְצִיאָה מִמֶּנּוּ, אוֹ שֶׁשִּׁקְלוּ אוֹתִי בְּאֲבָנִים לְהַרְגֵנִי בְּבוֹר).

הַבוֹר שֶׁאֲלִיו זָרְקוּ אוֹתִי הָיָה מְלֵא בְּמַיִם. כְּשֶׁשִּׁקְעֵתִי בְּתוֹךְ הַמַּיִם שֶׁצָּפוּ עַד מַעַל רֹאשִׁי, אֲמַרְתִּי לְעַצְמִי בְּיָאוֹשׁ: נִגְזַרְתִּי - נִכְרַתִּי וְזֶהוּ סוֹפִי.

תְּפִלַּת הַמְּקוֹנֵן מִתְחַתִּית הַבוֹר

קָרָאתִי שְׁמוֹ ה' מְבוֹר תְּחַתִּיּוֹת. קוֹלִי שִׁמְעֵת, אֵל תַּעֲלֵם אֲזִנְךָ לְרוּחֹתִי, לְשׁוֹעֵתִי.

'למרות היאוש, קראתי בשמה ה' מקרקעית הבור, וכך אמרתי: ודאי שמעת את קול תפילתי, ואת תפלות אבותי. לכן אנא אל יתעלמו אזניה משועתי שתביא לי רוחה והצלה!'

המקונן מתאר את עצמו כמי ששקוע במים וכמעט מתאש (אמרתי: נגזרתי), אך נאזר באמונה וקורא אל ה' שיושיעו. תפלתו מזכירה את תפלתו של יונה הנביא כשהיה במעי הדג (ספר יונה, פרק ב). גם הוא היה שקוע במים וכמעט התאש (אמרתי: נגרשתי מנגד עיני), אך נאזר באמונה וקרא אל ה' שיושיעו.

קרבת ביום אקראך אמרת: אל תירא. רבת אדני ריבי נפשי, גאלת חיי. ראיתה ה' עונתי, שפטה משפטי. ראיתה כל נקמתם, כל מחשבתם לי. שמעת חרפתם ה', כל מחשבתם עלי. שפתי קמי והגיונם עלי כל היום. שבתם וקימתם הביטה, אני מנגינתם. ה'נשיב

לָהֶם גָּמוּל, ה', כְּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם. הִתְנַחַח לָהֶם מִגַּנְת לֵב, תִּאֲלָתְךָ לָהֶם.
וְהִרְדֵּף בְּאֵף וּתְשׁוּמִידָם מִתַּחַת שְׁמֵי ה'.

וְכֹה מִסִּים הַמְּקוֹנֵן אֶת תְּפִלָּתוֹ לֵה' מֵהַבּוֹר: 'כִּשֵׁם שֶׁתְּמִיד הִתְקַרְבְּתָ אֵלַי
כְּשֶׁקְרָאתִי אֵלֶיךָ בַתְּפִלָּה, וְאָמַרְתָּ לִי 'אֵל תִּירָא', כֹּה גַם כְּעַת עֲנִי וְהִצִּילְנִי
מֵהַצָּרוֹת. וְכִשֵׁם שֶׁתְּמִיד אַתָּה ה' רַבָּת אֶת מְרִיבוֹתַי וְנִקְמַתְּ בְּאוֹיְבֵי, וְגִאֲלַתְּ
אוֹתִי מִמָּוֶת לְחַיִּים, כֵּן תִּרְיַב גַּם עִתָּה עִם אוֹיְבֵי וְתִגְאֲלֵנִי מֵהֶם.

אַתָּה ה' רַבָּת כִּי־צַד אוֹיְבֵי מַעֲוֹתַיִם אֶת מִשְׁפָּטִי, וְרַבָּת אֶת כָּל מַעֲשֵׂי
הַנֶּקֶם שֶׁנִּקְמוּ בִּי. גַּם שְׁמַעְתָּ כִּי־צַד הֵם מְחַרְפִּים אוֹתְךָ, וְלִפְנֵיךָ גְלוּיּוֹת כָּל
מַחְשְׁבוֹתֵיהֶם, שְׁעוֹסְקוֹת רַק בְּחַפּוּשׁ דְּרָכִים לְהִרְעֵ לִי. לָכֵן אֲנִי שֹׁפֵט אוֹתָם
עַל כֹּה, וְהִעַנְשׁ אוֹתָם כְּרָאוּי לָהֶם.

כָּל הַקָּמִים עָלַי דְּנִים כָּל הַיּוֹם בְּשִׁפְתוֹתֵיהֶם וּבְמַחְשְׁבוֹת לִבָּם כִּי־צַד לְהִרְעֵ
לִי. הִבֵּט כִּי־צַד הֵם מִבְּקָשִׁים תְּמִיד אֶת רַעְתִּי - כְּשֶׁהֵם יוֹשְׁבִים בְּבֵית וְכִשְׁהֵם
קָמִים לְלַכְתָּ, וּבִנְגוּנִים בְּבֵית הַמִּשְׁתָּה הֵם תְּמִיד מְנַגְּנִים שִׁירֵי שְׂמִיחָה וְלַעֲג
עַל מַפְלָתִי. לָכֵן תְּפִלָּתִי וְתַקְוֹתֵי שְׂאֵתָה ה' הִתְשִׁיב לָהֶם כְּגִמּוּלָם, כְּפִי מַעֲשֵׂה
יְדֵיהֶם שְׁעֲשׂוּ לִי. גַּם הִתְנַחַח לָהֶם יָגוֹן וְשִׁבְרוֹן לֵב, וְתִלְאַה אוֹתָם בְּצָרוֹת, וְאֵף
תַּתֵּן עֲלֵיהֶם אֲלוֹת (מְלֻלוֹת). הִתְרַדֵּף אוֹתָם בְּכַעֲסְךָ וּתְשׁוּמִיד אוֹתָם מִתַּחַת
הַשָּׁמַיִם, מִקּוֹם מִשְׁכְּנוֹ שֶׁל ה'.

אֲמַנָּם דְּבַרֵי הַקִּינָה כָּאֵן נֶאֱמָרוּ בִּיחֹס לְעַם יִשְׂרָאֵל, אוֹלָם כְּפִי שְׂרָאִינוּ, יֵשׁ
אוֹמְרִים שֶׁהַמְּקוֹנֵן - יְרַמְיָהוּ הַנְּבִיא - רָמַז גַּם לָמָּה שְׁעֲשׂוּ לוֹ אֲנָשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם
כְּשֶׁנִּבְּא אֶת נְבוֹאוֹת הַפְּרָעֻנוֹת כְּדִי לְהַשִּׁיבָם לְמוֹטָב: הֵם הִשְׁלִיכוּ אוֹתוֹ לְבוֹר
שְׁבַחְצַר הַמִּטְרָה (בֵּית מַעְצָר), בְּבוֹר זֶה הָיָה טֵיט וּבוֹ יְרַמְיָהוּ שָׁקַע, וְשֵׁם הַתְּפִלָּל
לֵה' שְׁיֹשִׁיעַ אוֹתוֹ. ה' נִעְנָה לְתַפִּלָּתוֹ וְשָׁלַח עָבֵד שְׁיֹצִיא אוֹתוֹ מִצָּרָה זֹה, וְאֵלּוֹ
אֶת אוֹיְבָיו שֶׁל יְרַמְיָהוּ הִעַנְיֵשׁ.

הקִינָה הָרְבִיעִית - מַפְלַת בְּנֵי צִיּוֹן לְשַׁפֵּל הַמְדִרְגָה (פָּרָק ד')

אֵיכָה יוּעַם זֶהָב, יִשְׁנֹא הַכֶּתֶם הַטּוֹב, תִּשְׁתַּפְּכֶנָה אַבְנֵי קִדְשׁ בְּרֹאשׁ
כָּל חוּצוֹת! בְּנֵי צִיּוֹן הַיְקָרִים הַמְסֻלָּאִים בְּפֹז - אֵיכָה נִחְשְׁבוּ לְנִבְלֵי
חֲרָשׁ, מַעֲשֵׂה יְדֵי יוֹצֵר?

בְּקִינָה הָרְבִיעִית מִתְאַבֵּל הַמְקוֹנֵן עַל בְּנֵי צִיּוֹן (תּוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם), שֶׁלְפָנָי שָׁבְאוּ
הַצָּרוֹת הָיוּ בְרוּם הַמַּעֲלָה, וּבְזִמְנָן חָרְבְּנוּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁפֵלוּ עַד עֶפְרָה. וְכָךְ
אָמַר הַמְקוֹנֵן: אֵיךְ הַזֶּהב הַזֹּהָר שֶׁהִתְעַטְרָה בּוֹ יְרוּשָׁלַיִם נַעֲשֶׂה מְצַמְעֵם וְזָהָרוּ
חֲשֵׁה, וְהַכֶּתֶם (תַּכְשִׁיט זָהָב) הַטּוֹב הַשְּׁתַנָּה לְרַעָה! אֵיךְ אַבְנֵי הַקִּדְשׁ שֶׁבַחְשָׁן
וּבְאִפּוֹד נִשְׁפְּכוּ בְרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת? אֵיךְ בְּנֵי צִיּוֹן, שֶׁעַד כּוֹה הָיוּ נִחְשְׁבִים
לַיְקָרִים שֶׁעָרְפָם נִמְדָד בְּפֹז (פְּזָהָב), כָּעַת נִחְשְׁבִים לְכַדֵי חָרָס פְּשׁוּטִים שֶׁמִּכִּין
הַיּוֹצֵר?!

חַז"ל מְבַאֲרִים שֶׁקִינָה זוֹ נִאֲמָרָה עַל יֵאֲשִׁיהוּ הַמֶּלֶךְ, שֶׁהָיָה אֶחָד מִמְלָכֵי
יְהוּדָה הַצְּדִיקִים. יֵאֲשִׁיהוּ נִמְשַׁל לְזָהָב, שֶׁלְעַמַּת כָּל הַחֲמָרִים סְבִיבוֹ הוּא
זוֹהָר בְּיָפְיוֹ, וְכָךְ גַּם יֵאֲשִׁיהוּ זָהָר בְּיָפְיוֹ וּבְמַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים לְעַמַּת בְּנֵי דוֹרוֹ,
שֶׁלֹּא הָיוּ צְדִיקִים. וְכִשְׁמַת יֵאֲשִׁיהוּ - זָהָרוּ שֶׁל הַזָּהָב נֶעְלַם, וְקָם מֶלֶךְ רָשָׁע
בְּמִקוֹמוֹ.

גַּם תַּנִּים חָלְצוּ שָׂדֵה הַיְנִיקוֹ גּוּרֵיהֶן. בַּת עַמִּי לְאַכְזָה, כִּיֵּעֲנִים בְּמִדְבָּר.
אֵיבֵק לְשׁוֹן יוֹנֵק אֶל חֶכּוֹ בְּצִמָּא, עוֹלָלִים שְׂאֵלוּ לְחֶם, פָּרַשׁ אֵין לָהֶם.
הָאֲכָלִים לְמַעַדְנִים - נִשְׁמָו בְּחוּצוֹת, הָאֲמֹנִים עָלֵי תוֹלַע - חִבְקוּ
אֲשַׁפְּתוֹת. אִיגְדַל עוֹן בַּת עַמִּי מִחֲטָאֵת סָדָם, הַהִפּוּכָה כְּמוֹ רִגְעַ וְלֹא
חָלוּ בָּהּ יְדֵים.

הַמְשִׁיף הַמְקוֹנֵן וְתֹאֵר אֶת שְׁפִלוּתָם שֶׁל בְּנֵי צִיּוֹן: 'כָּל נְקֻבוֹת בְּעֲלֵי הַחַיִּים
מִיְנִיקוֹת אֶת גּוּרֵיהֶן כְּדֵי שֶׁיִּגְדְּלוּ וַיִּתְּפְחוּ. גַּם נְקֻבוֹת הַתַּנִּים, שֶׁנִּחְשְׁבוּ
לְאַכְזָרִיוֹת לְגּוּרֵיהֶן, חוֹלְצוֹת (חִיָּיוֹת) אֶת עֲטִינֵיהֶן כְּדֵי לְהַנִּיק אֶת גּוּרֵיהֶן.

וְאֵלוּ בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם מְרֹב
הָרָעַב נִעְשׂוּ אֲכֻזָּרִיּוֹת
יֹתֵר מִהֶן, וְהֵן נוֹהֲגוֹת
עִם בְּנֵיהֶן כְּמוֹ
הַיְעֲנִים שְׁמִטִּילוֹת
אֶת בְּיָצִיהֶן בְּעֶפֶר
הַמְדָבָר וְלֹא בָקָן,
כְּאֵלוּ עֲזוּבוֹת
אוֹתָן, וּכְמוֹתֵן בְּנוֹת
יְרוּשָׁלַיִם לֹא הֵינִיקוּ

אֶת יְלָדֵיהֶן מִחֲמַת הָרָעַב. בְּעֵקֶבוֹת זֹאת
פִּיּוֹת הַתִּינּוּקוֹת הַיּוֹנְקִים הַתִּיבְּשׁוּ, וּלְשׁוֹנָם יִבְקָה לְחֶכְמָה מִחֲמַת הַצָּמָא
הַגָּדוֹל. גַּם הָעוֹלָלִים (הַפְּעוּטִיּוֹת), שֶׁהֵם גְּדוֹלִים יֹתֵר וּכְבָר אוֹכְלִים מֵאֲכָלִים,
בְּקִשׁוֹ מֵהוֹרֵיהֶם לֶחֶם לֶאֱכֹל, אֵךְ הוֹרֵיהֶם לֹא פָּרְסוּ לָהֶם אֶפְלוֹ פְּרוּסָה קִטְנָה.

כָּל הָאֲנָשִׁים הָאוֹכְלִים בְּדֶרֶךְ פֶּלֶל מְעַדְנִים וּמֵאֲכָלֵי תַעֲנוּגוֹת, לְאַחַר בּוֹא
הַצּוֹרֵר הַסְתּוֹכְבוֹ מְרַעְבִים בְּחוּצוֹת הָעִיר, וּמִי שֶׁרָאָה אוֹתָם הַשְׁתּוֹמֵם אֵיךְ
הִגִּיעוּ לְשֹׁפֵל כֵּזֶה. גַּם כָּל הַנְּעָרִים שֶׁגָּדְלוּ בְּבִגְדֵי תוֹלַעַת שְׁנִי וְשָׂאֵר אַרְיָגִים
יְקָרִים, עָתָה מְרֹב עֲנִי וּמְחֻסָּר מְחַבְּקִים אֶת הַפִּסְלֵת שֶׁבְּאַשְׁפָּה וּמִתְחַפְּרִים
בָּהּ, כְּדֵי לְהִתְחַמֵּם בָּהּ מְעַט (תְּסִיסֵת הַפִּסְלֵת מִפִּיקָה חֵם).

לְגַדֵּל עוֹזֵן עִם יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּדוֹר הַחֲרָבָן יֹתֵר מִחֲטָאֵי סְדוּם. הַהוֹכָחָה לָזֶה הִיא
מֵהַעֲנָשׁ שֶׁקִּבְּלוּ: סְדוּם נִהְפְּכָה בֶן רָגַע, וְלֹא עַל יְדֵי חֵיל שֶׁל אוֹיְבִים שֶׁהִרְגוּ
בְּאֲנָשֵׁי הָעִיר, וְאֵלוּ יְרוּשָׁלַיִם סְבָלָה יִסּוּרִים מִתְמַשְׁכִּים שֶׁל מְצוֹר וְחֲרַפַּת רָעַב,
וּלְבִסּוֹף נִחְרְבָה בְּיַד צוֹרְרִים שֶׁהִרְגוּ אֶת תּוֹשְׁבֵיהָ בְּאֲכֻזָּרִיּוֹת וּבְהִתְעַלְלוֹת.

לְכּוּ נִזְיָרְיָה מִשְׁלָג, צַחוּ מִחֻלְב, אֲדַכּוּ עֵצִים מִפְּנִינִים, סִפִּיר גְּזָרְתָם.
חֲשֵׁן מִשְׁחוֹר תְּאַרֵם, לֹא נִכְרוּ בְּחוּצוֹת. צָפַד עוֹרֵם עַל עֵצָמָם, יָבֵשׁ
הָיָה כְּעֵץ. טוֹבִים הָיוּ חֲלָלֵי חֶרֶב מִחֲלָלֵי רָעַב, שֶׁהֵם יִזּוּבוּ מִדְּקָרִים

מתנובת שדי. ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן, היו לברות למו
בשבר בת עמי. כלה ה' את חמתו, שפך חרון אפו. ויצת אש בציון,
ותאכל יסודתיה. לא האמינו מלכי ארץ, כל ישבי תבל, כי יבא צר
ואויב בשערי ירושלים.

'בתחלה היו בירושלים נזירים שהיו [כיום ונקיים בקדשם יותר מן השלג
הלכן, וצחים יותר מחלב. בשל מעלתם היה גון העור שעל עצמותיהם אדם
מן הפנינים, ודמותם יפה כאלו נגזרה (נחמכה) מאבן ספיר. אולם כעת, תאר
פניהם נעשה חשוף יותר מפחם שחור, והרואים אותם מהלכים בחוצות
העיר לא מצליחים לזהות שאלו הנזירים היפים. בשרם הצטמק והתקמט
כה שעורם נצמד ונדבק לעצמות, ונעשה יבש כמו עץ שייבש.

טוב היה לתושבי ירושלים שמתו מדקירת חרב, שבעקבותיה זב מהם דם
רב והם מתו במהירות, מאלו שנענשו במיתה ברעב, כי מכיון שבתחלה היו
מדשנים מהיבול המשבח שהניב השדה, ועתה רעבו ימים ארפים - מיתתם
קשה ומיסרת יותר.

כה גדול היה שברם של אנשי יהודה מחמת הרעב, עד שהנשים, שקדם
לכן היו רחמניות, נעשו פאכזריות, ובמו ידיהן בשלו את ילדיהן שמתו
ברעב כדי לאכלם מעט מעט, וכך לחזק מעט את גופן שלא תמותנה ברעב
(כפי שראינו בפרק ב).

ה' שפך על ציון את כעסו על חטאי ממלכת יהודה, עד שכלה (רוקו) את
כל הכעס שהצטבר אצלו. הכעס היה בדמות אש שה' הצית בציון, ששרפה
הכל עד יסודות הבתים. איש ממלכי הארצות, או אדם כלשהו מפל ארצות
תבל, לא האמין שהאויבים הצוררים יוכלו להכניס בשערי ירושלים.

המפרשים מבארים שאחר מפלת סנחריב בנס הכאת צבא אשור כשצאר על
ירושלים (מלכים ב יט, לה), מלכי העמים היו בטוחים שאיש לא יוכל להחריב

אֵת יְרוּשָׁלַיִם, מִפְּנֵי שֶׁה' יַעֲשֶׂה עוֹד נִסִּים כְּאַלֶּה וְלֹא יִתֵּן שִׁיחֲרִיבוּ אֶת מִקְדָּשׁוֹ.

הַחֲטָאִים, הַגְּלוֹת וְהַנְּחֻמָּה

כְּחֲטֵאת נְבִיאֶיהָ, עוֹנוֹת כַּהֲנִיָּה, הַשִּׁפְכִים בְּקִרְבָּה דָם צְדִיקִים. נָעוּ עוֹרִים בְּחוּצוֹת, נִגְאָלוּ בְּדָם, בְּלֹא יוֹכְלוּ יָגֵעוּ בְּלִבְשֵׁיהֶם. 'סוּרוּ טָמְאוּ' קָרְאוּ לָמוֹ, 'סוּרוּ סוּרוּ אֵל תִּגְעוּ, כִּי נָצוּ גַם נָעוּ'. אָמְרוּ בְּגוֹיִם: לֹא יוֹסִיפוּ לְגוֹר. כִּפְּנֵי ה' חִלְקָם, לֹא יוֹסִיף לְהַבִּיטֵם. פְּנֵי כַּהֲנִים לֹא נִשְׂאוּ, וְזִקְנִים לֹא חָנְנוּ. עוֹדֵינוּ תִּכְלִינָה עֵינֵינוּ, אֵל עֲזָרְתֵנוּ הִבֵּל. בְּצַפִּיתֵנוּ צָפִינוּ אֵל גּוֹי לֹא יוֹשֵׁעַ. צָדוּ צְעָדֵינוּ מִלְכַת בְּרַחֲבֵתֵינוּ, קָרַב קִצֵּינוּ, מָלְאוּ יָמֵינוּ כִּי בָא קִצֵּינוּ. קָלִים הָיוּ רַדְפֵינוּ מוֹנְשֵׁי שָׁמַיִם, עַל הַהָרִים דִּלְקָנוּ, בְּמִדְבַר אָרְבוּ לָנוּ. רַוַח אֲפִינוּ - מְשִׁיחַ ה' - נִלְכַד בְּשַׁחֲתוֹתֵם, אֲשֶׁר אָמְרָנוּ: בְּצִלוֹ נַחֲיָה בְּגוֹיִם.

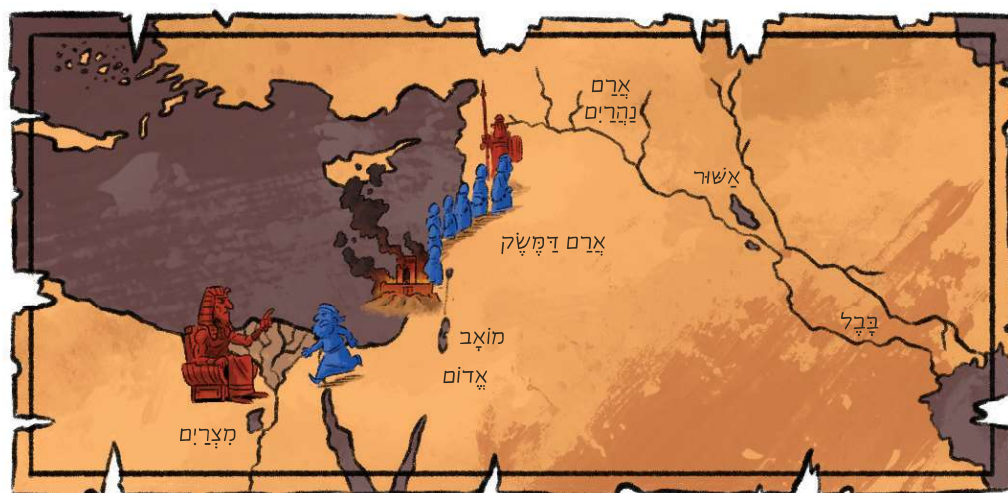
'מִלְחַמַת חֲטָאֵי יְרוּשָׁלַיִם וְעוֹנוֹתֶיהָ בָּאָה עָלֶיהָ הַרְעָה הַגְּדוֹלָה: נְבִיאֵי הַשִּׁקָר שָׁפָה הַטָּעוּ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּהַבְטָחוֹת שִׁקָר שֶׁלֹא יֵאָרַע לָהֶם דָּבָר, וְהַכְּהֲנִים הִקְרִיבוּ יָדַיִם לְאֱלִילֵי הַבַּעַל, וּבְזֹאת שִׁפְכוּ דָם שֶׁל צְדִיקִים וּכְשָׁרִים שֶׁלֹא הִגִיעַ לָהֶם לָמוֹת, וְאֵלוֹ אֶת נְבִיאֵי הָאֱמֶת וְהַכְּהֲנִים הַכְּשָׁרִים אֲנָשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם רָצְחוּ בְּרִשְׁעוֹת.

כֹּה רַב הָיָה הַדָּם הַנָּקִי שֶׁנִּשְׁפָּף בִּירוּשָׁלַיִם, וְדָמָם שֶׁל תוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁנִּשְׁפָּף עַל יְדֵי הָאוֹיֵב, עַד שֶׁהַעוֹרִים שֶׁנִּסְפוּ לְנוֹעַ בְּחוּצוֹת יְרוּשָׁלַיִם הִתְגָּאֵלוּ (הַתְּלַלְכֹו) מֵהָדָם. וּמֵרַב הַדָּם שֶׁנִּסְפַּג בְּבִגְדֵיהֶם, לֹא הָיָה אֲפֹשֶׁר לְגַעַת בָּהֶם בְּלִי לְהַתְּלַלְכָהּ מִמֶּנּוּ, וְהַעוֹבְרִים וְהַשָּׁבִים הָיוּ צָרִיכִים לְקַרֵּא לְעַבְרָם: 'סוּרוּ מִגּוֹפּוֹת הַמֵּתִים הַטָּמְאִים! סוּרוּ סוּרוּ, אֵל תִּגְעוּ בָּהֶם!'

גַּם כְּשֶׁנָּעוּ יִשְׂרָאֵל מֵאֲדַמְתָּם לְגָלוֹת, אָמְרוּ עָלֵיהֶם הַגּוֹיִים: 'סוּרוּ מִמֶּנּוּ וְאֵל תָּבוֹאוּ אֲתָנוּ בְּמִגָּע, כִּי אַתֶּם טָמְאִים וּמְאֻסִּים. אֵל תוֹסִיפוּ לְגוֹר בֵּינֵינוּ!' וְהָיוּ מֵהֶם שֶׁאָמְרוּ: 'עַם יִשְׂרָאֵל טָמְאִים וּמְאֻסִּים לְפָנַי ה', וְלָכֵן לֹא יוֹסִיפוּ לְגוֹר

בְּאַרְצוֹ לְעוֹלָם. וְכָל זֹאת מִשׁוּם שְׁכַשְׁהִיוּ יִשְׂרָאֵל בְּאַרְצָם, הֵם לֹא רַחֲמוּ עַל הַזְּקֵנִים וְלֹא נָשְׂאוּ פָנִים לַכֹּהֲנִים לְכַבְּדָם וְלִדְאֹג לָהֶם. בְּעַקְבוֹת זֹאת גַּם ה' לֹא הִבִּיט עַל יִשְׂרָאֵל לְהִרְאוֹת אֶת הַשְּׁגָחָתוֹ עֲלֵיהֶם, אֲלֵא הֵהָפֵךְ - הוּא הִפְנָה אֶת פְּנֵיו אֲלֵיהֶם בְּכַעַס לְהַגְלוֹתָם וּלְחַלְקָם בְּאַרְצוֹת הַגּוֹיִים.

פְּשֵׁלֹד הָיִינוּ בְּאַרְצֵנוּ, לִפְנֵי שְׁגָלֵינוּ, צָפִינוּ בְּכַלְיוֹן עֵינַיִם לַמְּצָרִים, שִׁיעֲזָרוּ לָנוּ נְגַד הַבְּבָלִים. אוּלַם הַהִבְטָחוֹת שֶׁלָּהֶם לְעֹזֹר לָנוּ הִתְבַּרְרוּ כְּהַבֵּל, וְגַלִּינוּ שִׁהֵם עִם שְׂאֵינוּ מוֹשִׁיעַ אֶת בְּנֵי בְרִיתוֹ, וְאִין טַעַם לְקוֹוֹת שִׁיוֹשִׁיטוֹ עֲזָרָה.

כְּשֶׁנִּגְמְרוּ יְמֵי הַחֹסֵד וְהַרְחָמִים שֶׁהֶעֱנִיק לָנוּ ה' כְּדֵי לְאֲפֹשֵׁר לָנוּ לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה - הִגִּיעַ קֶצְנוֹ: הָאוֹיְבִים הִגִּיעוּ לְעִירָנוּ, אָרְבוּ לְצוּעְדִים בְּרַחוּבוֹת וְצָדוּ אוֹתָם, עַד שֶׁנִּגְמְרוּ לְכֹלֵם לְהִסְתַּגֵּר בְּבִתְיָהֶם מְרַב אֵימָה. גַּם מִי שֶׁנִּסָּה לְבָרַח מִפְּנֵיהֶם לֹא הִצְלִיחַ, כִּי הָאוֹיְבִים רָדְפוּ אַחַר הַנִּמְלָטִים בְּקִלְיוֹנוֹת כְּאֵלוֹ הָיוּ נִשְׂרִים שְׂדוּאִים גְּבוּהַ בְּשָׁמַיִם וְקָל לָהֶם לְעוֹף מִמְּקוֹם לְמְקוֹם. גַּם כְּשֶׁפָּרַחְנוּ מִחוּץ לְמְקוֹם הַיְשׁוּבָה הֵם הִמְשִׁיכוּ לְדַלֵּק אַחֲרֵינוּ עַל הַהָרִים, וְאָף אָרְבוּ לָנוּ בַּמְדָּבָר הַשׁוּמֵם.

הַמֶּלֶךְ הַמְּשִׁיחַ (שְׁמֵשׁח בְּשֵׁמוֹ הַמְּשִׁיחַ), שֶׁהָיָה לָנוּ כְּמוֹ רוֹחַ חַיִּים, וְחָשְׁבָנוּ שְׂנוֹכֵל לְחַיּוֹת בְּהִנְהַגְתּוֹ בֵּין הַגּוֹיִים כִּי הוּא יִגַּן עָלֵינוּ מֵהֵם - נִלְכַּד בַּשַּׁחַת (בּוֹר מַלְכֻת) שֶׁהָאוֹיֵב טָמַן לוֹ.

יֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּפָסוּקִים אֵלּוּ, 'מְשִׁיחַ ה', הוּא יֹאשִׁיחֵנו הַמֶּלֶךְ, שֶׁנִּהְרַג בְּיַדֵי פְרָעָה נֹכַח. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁמְדַבֵּר כָּאֵן עַל צְדִיקָהּ הַמֶּלֶךְ, שֶׁמֶלֶךְ בְּבֵל לָכֵה, עוֹר אוֹתוֹ וְהַשְׁלִיךְ לְבֵית הַכְּלָא בְּבָבֶל. וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁמְדַבֵּר עַל גְּדֻלָּתָהּ בְּן אַחִיקָם, שֶׁנִּבְוֶכְדָּנָאֶצַּר מֶלֶךְ בְּבֵל מָנָה לְמַשַׁל עַל הַיְהוּדִים שְׂנוֹתָרוּ בְּמַמְלַכַת יְהוּדָה, וְנִרְצַח עַל יְדֵי יִשְׁמַעֵאל בֶּן נְתַנְיָה שֶׁהָכִין לוֹ מַלְכֻת.

וְיֵשׁ וְשִׁמְחֵי בֵּת אֲדוּם, יוֹשְׁבֵת בְּאַרְץ עוּץ. גַּם עָלֶיךָ תִּעְבֶּר כּוֹס, תִּשְׁכַּרְי וְתִתְעַרְי. הֲתֵם עוֹנֵה בֵּת צִיּוֹן, לֹא יוֹסִיף לְהַגְלוֹתְךָ. פֶּקֶד עוֹנֵה בֵּת אֲדוּם, גְּלָה עַל חַטָּאתֶיךָ.

הַמְּקוֹנֵן מְסִים אֶת הַקִּינָה בְּפָנֶיהָ לְמַמְלַכַת אֲדוּם וְאַחַר כֵּן לִירוּשָׁלַיִם. וְכֵן אָמַר לְאֲדוּם: 'בֵּת אֲדוּם, שִׁיּוֹשְׁבֵת בְּאַרְץ עוּץ, אֶת אֲמִנָם וְשִׁמְחָה כַּעַת בְּמַפְלְתָהּ שֶׁל יְהוּדָה, אֶת דְּעֵי לָךְ שֶׁבְּסוּף ה' יִפְקֹד (יִזְכֹּר) אֶת חַטָּאתֶיךָ הַרְבִּיבִים, שִׁיתְגַּלוּ לְעֵין כָּל, וְאִז גַּם אֶת תִּשְׁתֵּי אֶת כּוֹס יַיִן הַתְרַעְלָה וְהַפְרָעָנוּת. כָּל כֵּן הַרְבֵּה תִשְׁתֵּי מֵהַיַּיִן, עַד שֶׁתִּהְיֶי שְׂכוֹרָה וְעָרוֹתְךָ (עִירְמוֹ) תִּתְגַּלֶּה בְּבִזְיוֹן. לְעַמַת זֹאת, בֵּת צִיּוֹן, לְאַחַר יְסוּרֵי הַגְּלוּת הַקְּשִׁים שֶׁלָּךְ, כִּפְרַת עוֹנוֹתֶיךָ הִתְמָה (תִּסְתִּים), וְה' לֹא יוֹסִיף לְהַגְלוֹת אוֹתְךָ עוֹד'.

חַז"ל וְהַמְּפָרְשִׁים מְבַאֲרִים שֶׁהַמְּקוֹנֵן אָמַר דְּבָרִים אֵלּוּ בְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל הַרוּמָאִים, שֶׁנִּחַשְׁבִים לְמַמְשִׁיכֵיהָ שֶׁל מַמְלַכַת אֲדוּם, וְצָפָה שֶׁהֵם עֲתִידִים לְהַחְרִיב אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשֵּׁנִי וְלְהַגְלוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל לְגָלוּת הָאֲרָבָה. הַמְּקוֹנֵן חָזָה שֶׁה' יַעֲנִישׁ אֶת הַרוּמָאִים עַל זֶה, וְאֵלּוּ אֶת יִשְׂרָאֵל לֹא יִגְלָה לְאַחַר שׁוֹבָם מִגְּלוּת רוּמָא.

הַקִּינָה הַחֲמִישִׁית - חֲרַפַּת שְׁלֹטוֹן הַנְּכָרִים וְאַכְזָרִיוֹתָם (פָּרָק ה')

בְּקִינָה הַחֲמִישִׁית וְהָאֲחֵרוֹנָה בְּמַגְלַת הַקִּינּוֹת, הַמְּקוּוֹן פּוֹנֶה אֶל ה' בְּתַפְלָה שִׁזְכּוֹר אֶת צָרוֹת הָעֶבֶר וַיְבִיט אֶל צָרוֹת הַהוֹנָה. הַצָּרוֹת שֶׁמְזַכֵּיר הַמְּקוּוֹן בְּקִינַת תַּפְלָתוֹ קְשׁוּרוֹת לְשֹׁלוֹן הַנְּכָרִים בְּאֶרֶץ וְהַשְּׁלֹכוֹתָיו, לְהַחֲרַבֵּת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וִירוּשָׁלַיִם, וְלֹאֲכַזְרִיּוֹת שֶׁל הָאוֹיְבִים כְּלָפֵי תוֹשָׁבֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלַיִם. הַמְּקוּוֹן מְסִים בְּתַפְלָה לַה' שֶׁיִּשְׁיֵב אֶת עַמּוֹ לְאַרְצוֹ, וַיַּחְזִיר אוֹתָנוּ אֶל הַיָּמִים הַיְפִים שֶׁבָּהֶם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ עָמַד בְּתַפְאָרְתּוֹ.

צָרוֹת הַמָּצוֹר, הַחֲרָבִין וְהַגְּלוּת

זְכוֹר ה' מָה הָיָה לָנוּ, הַבִּיטָה וְרָאָה אֶת חֲרַפְתָּנוּ! נַחֲלַתְנוּ נֶהֱפַכָה לְזָרִים, בְּתֵינוּ לְנְכָרִים. יְתוּמִים הָיִינוּ וְאִין אָב, אִמֹתֵינוּ כְּאַלְמָנוֹת. מִיִּמֵינוּ בְּכֶסֶף שְׁתֵּינוּ, עֲצִינוּ בְּמַחִיר יָבֵאוּ. עַל צוֹאֲרֵנוּ נִרְדָּפְנוּ, יִגְעֲנוּ וְלֹא הוֹנַח לָנוּ. מְצָרִים נָתַנוּ יָד, אֲשׁוּר לְשַׁבַּע לְחֵם. אֲבֹתֵינוּ חָטְאוּ וְאִינָם, וְאַנְחָנוּ עוֹנֵתֵיהֶם סָבְלוּנוּ. עֲבָדִים מְשָׁלוּ בָנוּ, פָּרַק אִין מִיָּדָם. בְּנַפְשֵׁנוּ נִבְיֵא לְחַמְנוּ, מִפְּנֵי חֲרַב הַמִּדְבָּר. עוֹרְנוּ כְּתַנּוּר נִכְמְרוּ, מִפְּנֵי זְלַעֲפוֹת רָעַב.

פָּתַח הַמְּקוּוֹן וְאָמַר: 'זְכוֹר ה' אֶת יָמֵי תַפְאָרְתָנוּ בְּעֶבֶר, וְאֶת הַצָּרוֹת שֶׁפָּקְדוּ אוֹתָנוּ עַד הַחֲרָבִין כְּשֶׁחָטְאֵנוּ לָךְ, וְהִבֵּט וְרָאָה אֶת הַחֲרָפָה וְהַהֲשַׁפְּלָה שֶׁהָיוּ מִנֵּת חֲלָקֵנוּ כְּעַתָּה, בְּגָלוּת. הַשְּׂדוֹת וְהַכְּרָמִים שֶׁנָּתַתָּ לָנוּ לְנַחֵלָה נָתַנוּ לְעַמִּים זָרִים, וּבְתֵינוּ נִמְסְרוּ לְנְכָרִים. בְּגָלוּת אָנוּ כְּמוֹ יְתוּמִים שֶׁאִין לָהֶם אָב, כִּי אֵינָה מְרָאָה אֶת הַשְּׂגָחָתְךָ עָלֵינוּ, וְהָאֲמָהוּת שֶׁלָּנוּ הֵן כְּמוֹ אֲלִמָּנוֹת שֶׁבְּעַלְיָהֶן מָתוּ.'

חַז"ל וְהַמְּפָרְשִׁים מְבַאֲרִים שֶׁהָאֲמָהוּת הָאֲלִמָּנוֹת הֵן דִּמּוּיִים לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל וִירוּשָׁלַיִם: כַּנְסֵת יִשְׂרָאֵל (הָאֲמָה הַיִּשְׂרָאֵלִית) הִיא כְּאַלְמָנָה שֶׁבְּעַלָּהּ - הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - עֲזָב אוֹתָהּ, וִירוּשָׁלַיִם הִיא כְּאַלְמָנָה שֶׁבְּעַלָּהּ - עִם יִשְׂרָאֵל - עֲזָב אוֹתָהּ כְּשֶׁגָּלָה מִמְּנָה.

בְּגִלְלֵי הַמְּצוּרָה, וְהַחֲשָׁשׁ מֵהַאֲוִיבִים הַמְּסֻתוּבָבִים בְּדֶרֶכֶם הַמוֹבִילוֹת לְבָאֵרוֹת וְלִיעָרוֹת, לֹא הָיוּ מֵיִם זְמִינִים לְשִׁתּוֹת אוֹ עֲצִים לְהִסִּיק בָּהֶם אֶת הַתְּנוּרָה, וְהָיִינוּ צְרִיכִים לְשֵׁלֶם כֶּסֶף בְּעִבּוֹר מַיִם וְלִקְנוֹת עֲצִים בְּמַחִיר גְּבוּהָ. גַּם קִדְּם הַמְּצוּרָה, הַגּוֹיִים שֶׁרָדְפוּ אוֹתָנוּ הִטִּילוּ עַל צְוָארֵנוּ עֲבוּדָה קָשָׁה וּמִיָּגַעַת לֹא מְנוּחָה, וְגַם אֶת מָה שֶׁהִרוּחֵנוּ מֵעֲבוּדָתָנוּ הַקָּשָׁה הֵם גָּבוּ מֵאֲתָנוּ בְּמַסִּים כְּבָדִים.

בְּמִקּוֹם לְפָנוֹת אֶל ה' שִׁוִּישִׁיעֵנוּ מִפְּנִיָּהֶם, הוֹשִׁטְנוּ יָד לְמַצְרִים וּבִקְשָׁנוּ אֶת עֲזָרָתָם, וּפְנִינוּ לְאֲשׁוֹר בְּבִקְשָׁה שִׁסְפְּקוּ לָנוּ לֶחֶם שְׁנוּכַל לְשַׁבֵּעַ.

אֲף שְׁאֲבוֹתֵינוּ הִתְחִילוּ בַּחֲטָאִים, הֵם כְּפָר אֵינָם בֵּין הַחַיִּים, וּמִי שֶׁהֶצְרַךְ לְסַבֵּל עַל שְׂכָמוֹ אֶת מִשְׁאֵל חֲטָאֵיהֶם הוּא הַדּוֹר שֶׁלָּנוּ, שֶׁהַמְּשִׁיחַ גַּם הוּא לְחַטָּא וְנִעְנָשׁ גַּם עַל עֲוֹן הָאֲבוֹת.

מִי שֶׁהָיוּ עַד כֹּה עֲבָדִים לְאַחֲרִים - הֵם אֵלוֹ שְׁמוֹשָׁלִים בָּנוּ כְּעַתָּה, וְאֵין מִי שִׁיפְדֵה וְיִוִּשִׁיעַ אוֹתָנוּ מִיָּדָם.

יֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁהַפְּנִיָּה לְאֲדוּמִים, שְׂבִימֵי דוֹד הַמֶּלֶךְ הָיוּ עֲבָדִים לְיִשְׂרָאֵל, וְהַמְּקוֹנֵן חוּזָה שֶׁבְּעֵתֵיד יִמְשְׁלוּ בְּיִשְׂרָאֵל, כְּאֲשֶׁר הָרוּמָאִים מִמְּשִׁיכֵי דֶרֶכְם יִשְׁלְטוּ בְּאַרְץ וְאֶף יַחְרִיבוּ אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשֵּׁנִי. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁהַפְּנִיָּה לְבָבְלִים, שֶׁבְּמִשְׁךָ שָׁנִים רַבּוֹת הָיוּ מְשַׁעֲבָדִים לְעַמִּים אַחֲרִים, וְכַעַתָּה הֵם אֵלוֹ שְׁמוֹשָׁלִים.

'מִפִּינִי שְׁהֵאוּיָבִים הָיוּ אוֹרְבִים לָנוּ עִם חֲרֻבוֹתֵיהֶם אֶפְלוּ בַמִּדְבָּר, הָיָה עָלֵינוּ לִסְפֹּן אֶת נַפְשֵׁנוּ כְּשֶׁהִלְכְנוּ לַשָּׂדוֹת כְּדֵי לְהֵבִיא מִעֵט לֶחֶם לְבָנֵי בֵיתֵנוּ הָרְעֵבִים. וּבְגִלְל זִלְעָפוֹת הָרָעֵב, הָעוֹר שָׁעַל בְּשָׂרֵנוּ נִכְמַר (הַתְחַמֵּם, הַתִּיבֵשׁ וְהִצְטַמֵּק) כְּמוֹ בַתְנוּרָה.'

יש מפרשים שזלעפות הרעב הן קדחת (חם) שמתפתחת בגוף בעקבות הרעב, ויש מפרשים שהכונה לרעדה שאוחזת בגוף בשל הרעב.

אכזריות האויב

נשים בציון ענו, בתלת בערי יהודה. שרים בידם נתלו, פני זקנים לא נהדרו. בחורים טחון נשאו, ונערים בעץ קשלו.

'כְּשֶׁהִגִּיעוּ הָאוֹיְבִים לְמִמְלַכְתּוֹ יְהוּדָה, נִהְגוּ בָנוּ בְּאִכְזָרִיּוֹת גְּדוֹלָה. אֶת הַנָּשִׁים הַנְּשׂוּאוֹת וְאֶת הַבָּתּוּלוֹת שִׁבִירוּשָׁלַיִם וּבְעָרֵי יְהוּדָה עָנוּ (שָׁכְבוּ עִמּוֹ בְּאִנּוֹס), אֶת הַשָּׂרִים וְחֲשׂוּבֵי הָעָרִים תָּלוּ בְּצִלְיָה לִשְׁם הַרְתָּעָה אוֹ כְּדֵי לְהַשִּׁיג מֵהֶם מִידַע, וְאֶת הַזְּקֵנִים הִשְׁפִּילוּ בְּמִקּוֹם לְכַבֵּדָם.

על הבחורים הטילו עבודות קשות שנותנים לבהמות, כטחינת חטים ברחים, ואלו על הנערים הטילו לשאת קורות עץ כבדות עד שפושל כוחם.

זהו קיומה של הקללה הנזכרת בפרשת כי תבוא (דברים כח, ג), שְׁהֵאוּיָב יִשְׁכַּב עִם הַנָּשִׁים בְּכוֹחַ, וְגַם 'לֹא יִשָּׂא פָנִים לְזִקְנָן' (לא יכבד את הזקנים) 'וְנָעַר לֹא יַחֲוֶן' (לא ירחם על הנערים).

האבל הכבד על חרבן בית המקדש

זקנים משער שבתו, בחורים מנגינתם. שבת משוש לבנו, נהפך לאבל מחלנו. נפלה עטרת ראשנו, אוי נא לנו כי חטאנו. על זה היה דוה לבנו, על אלה חשכו עינינו - על הר ציון ששמים, שועלים הלכו בו.

לְקִרְאָת סִיּוּם הַקִּיּוּה, הַמְקוּוֹנֵן מֵתָאֵר אֶת הָאֲבֵל הַכָּבֵד הַשׁוֹרֵר בְּקֶרֶב הַגּוֹלִים:
'בְּעֵקֶבֶת הַחֲרָבִין וְהַגְּלוּת, זְקֵנֵי הָעָרִים כָּבָר שָׁבְתוּ (הַפְּסִיקוּ) מִלְשָׁבֶת בְּשַׁעַר
הָעִיר כְּדֵי לְשַׁפֵּט וּלְלַמֵּד תּוֹרָה, וְהַבַּחֲוָרִים חָדְלוּ מִלְנַגֵּן נִגּוּנֵי שְׁמִמָּה בְּבֵית
הַמְשֻׁתָּה כְּדַרְכֵם. גַּם מִלְבַּנּוּ שָׁבַת הַשָּׁשׁוֹן שֶׁהָיָה בּוֹ כְּשֶׁעָמַד בֵּית הַמְקֻדָּשׁ
בְּתַפְאָרְתוֹ, וְרִקוּדֵי הַמַּחֲוֹלוֹת הִפְכוּ לְאֲבֵל.'

חֲזו"ל מְבַאֲרִים שֶׁיֵּשׁ בְּזֶה רֵמֵז גַּם לְגִלוּת זְקֵנֵי הַסַּנְהֶדְרִין (בֵּית הַדִּין הַגָּדוֹל) שֶׁיָּשְׁבוּ
צְמוּד לְבֵית הַמְקֻדָּשׁ, וּלְבִטּוּל עֲבוֹדַת הַקְּרָבָנוֹת, שֶׁבְּעֵקֶבֶבּוֹתָיו חָדְלוּ הַלְוִיִּים
לְשִׁיר וּלְנַגֵּן בְּעֵת הַקְּרִבַת קָרְבַּן הַתְּמִיד.

'כְּמוֹ כֶּתֶר שְׁמַעְטָר אֶת רֹאשׁ הַמֶּלֶךְ וּפְתָאוֹם נוֹפֵל מִמֶּנּוּ, כֵּן בֵּית הַמְקֻדָּשׁ,
מְקוֹם תַּפְאָרְתוֹ, נָפַל בְּיַד אוֹיֵב וְנַחֲרַב, בְּגִלְל חֲטָאֵינוּ הָרַבִּים. אוֹיֵ נָא לָנוּ
כִּי חֲטָאנוּ!

בְּהַר צִיּוֹן - הַר הַבַּיִת - שׁוֹרְרַת שְׁמָמָה. מְרַב שְׁמֻמּוֹן מְהַלְכִים בּוֹ שׁוֹעֲלִים,
שְׁדַרְכֵם לְהִסְתַּוְּבֵב בְּחַרְבוֹת. לְמִרְאֵה הַשְּׁמָמָה וְהַחֲרָבִין חָשְׁכוּ עֵינֵינוּ מִצַּעַר,
וּלְבַבֵנוּ הָיָה דָּוָה וְכוֹאֵב.'

חֲזו"ל מְסַפְּרִים שֶׁלְאַחַר חֲרָבִין בֵּית הַמְקֻדָּשׁ הַשֵּׁנִי הִגִּיעוּ כַּמָּה תַּנְבְּאִים (חֲכָמֵי
הַמִּשְׁנָה) לְהַר הַבַּיִת, וְרָאוּ שׁוֹעֵל יוֹצֵא מִקֻּדָּשׁ הַקְּדוּשִׁים. רַבֵּן גְּמְלִיאֵל, רַבִּי
אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בָּכוּ, וְאֵלוּ רַבִּי עֲקִיבָא שְׁחַק וְשִׁמְחָה. כְּשֶׁתַּמְהוּ
חֲבָרָיו מִדוּעַ הוּא שְׁמַח, הִשִּׁיב: 'כְּשֶׁם שֶׁנִּבְּוֵאת הַחֲרָבִין שֶׁנִּבְּא אוֹרְיָה הַנְּבִיא

התקיימה, והגענו לשפל המדרגה עד ששועלים מתהלכים במקום הקדוש ביותר, כף נזכה להתגשמות נבואת הנחמה של זכריה הנביא (זכריה ח, ד-ה), שנבא שירושלים עוד תבנה, וילדים וילדות ישחקו ברחובותיה. כששמעו חבריו את תשובתו, אמרו לו: 'נחמת אותנו!'

תפלה לחדוש ימינו כקדם

אתה ה' לעולם תשב, כסאך לדר ודור. למה לנצח תשכחנו, תעזבנו לארך ימים? השיבנו ה' אליך ונשובה, חידש ימינו כקדם! כי אם מאס מאסתנו, קצפת עלינו עד מאד.

המקונן מסיים את קינותיו בתפלה שה' ישיב את המצב לקדמותו, טרם החרבו: 'אמנם בית המקדש חרב והר ציון שומם, אך אתה ה' תמשיה לשבת על פסא מלכותך לעולם, ולהנהיג את העולם דור אחר דור. לכן אנו זועקים בשאלה: האם תשכח אותנו לנצח, ותעזב אותנו בגלות לארך שנים רבות? אנא ה', השיב אותנו אליך ונשובה, חידש ימינו כקדם - זכנו לשוב במהרה לארצנו, ושם נראה בבגין ירושלים ונחזה בבית המקדש בתפארתו. נענשנו די, הלא גם אם מאסת בנו בגלל חטאינו הרבים - כבר קצפת עלינו עד מאוד!'

תפלת המקונן התגשמה באפן חלקי בימי בית המקדש השני, כששבי ציון בנו מחדש את בית המקדש, וחלק מממלכת יהודה חזר לירושלים וסביבותיה. אולם רב עם ישראל נשאר בגלות, ארון הברית לא היה בקדש הקדשים, והשכינה לא שרתה כמו שהיה במקדש שלמה.

בימינו זכינו שפעם ישראל הולך ושב לארצו, ומיליוני יהודים חוזרים למולדתם. מתוך כך אנו מתפללים שנוזכה להשלמת קבוץ הגליות, להתקיימות חזון העצמות היבשות ולהתגשמות כל שאר נבואותיו של הנביא יחזקאל, על שובם של כל שנים עשר השבטים לארץ ועל בגין בית המקדש השלישי, שיבנה במהרה בימינו ויעמד לעד ולנצח נצחים.

הידעתם?!

בפרקים ב ו'ג מדמה המקובן את ה' לקשת שדורף קשת כדי לירות חצים. מנין הגיע המשג 'דריכת קשת'? לשני צדי הקשת קשור מיתר, ואותו מותחים בכל יריה. כדי שלא ישחק המיתר, בתם השמוש מתירים את קצהו בצד אחד של הקשת. כדי להכין את הקשת ליריה לפני השמוש הבא, צריך היורה לדרף עליה ולקשור מחדש את הקצה הרפוי של המיתר. לכן נקראת פעולה זו דריכת קשת, והיא מקור הבטוי דריכת הנשק.

ישנו דמיון רב בין הדמויים שבהם משתמש מחבר הקינות במגלת איכה לתאור צרות החרבן, ובין הדמויים שבהם משתמש איוב לתאור צרותיו האישיות, במיוחד בתשובתו לדברי אליפז התימני (איוב פרק טז). למשל: בשני המקרים הסובל מרגיש כמו מטרה שעליה יורים חצים וכאלו החצים פוגעים בכליותיו, והפכד או המרה שלו נשפכים לארץ, בשני המקרים פוערים (או פוצים) עליו את הפה כדי לחרף ולבזות אותו ומפים אותו על הלחי, חורקים עליו שנים ועוד.

את מגלת איכה קוראים בתשעה באב, בו לפי מסורת חכמים נחרבו בית המקדש הראשון ובית המקדש השני, וגם נגזר על דור המדבר שלא יכנסו לארץ בעקבות חטא המרגלים, נלפדה העיר ביתר וירושלים נחרשה בידי האיב בימי מרד בר כוכבא. מגלת איכה מסתיימת בפסוק 'כי אם מאס מאסתנו, קצפת עלינו עד מאד'. כדי לסיים בדברי תקווה ותפלה ולא בהזכרת כעסו של ה', נוהגים שלאחר סיום קריאת המגלה הקהל חוזר על הפסוק שקדם לו: 'השיבנו ה' אליה ונשובה, חדש ימינו כקדם'. יהי רצון שה' יקבל את תפלתנו, ונזכה לראות בשוב ה' ציון ובבנין בית המקדש במהרה בימינו.

